

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 25 МАЯ 1911. ЧИСЛО 21. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, MAY 25, 1911. No. 21.

Думки на часі.

V.

З отсим числом, на разі, приходить ся нам покінчити отсе „ґазетярське пекло", що від кількох тижнів розгоріло ся на нашій американській Руси. Робимо се не тому, щоб може жерело, із якого пливе лихо на нашу країну, висохло, щезло. Ні, воно лишило ся — але поки що йому підтято крила, обезоружено його.

І як ми уже кілька разів ясно і недвозначно зазначували, говорячи гіркі слова правди під адресою попівської касти, ми нікоhelp не мали на гадці усего нашого сьвященьства. Ми йшли війною виключно тільки проти системи, проти касти, чи то кліки, якої висловом являє ся „Душпастир" а тепер і „Заокеанська Русь". Без пристрасти, без ніякої злоби і злости, річево та холодно, ми старали ся звернути увагу нашого народа на сї затії, на се посяганє брутальними руками по народне добро, на сю небезпеку, що з фарисейською усьмішкою на лици а з зміїною їдню у серци посягає рукою по народний карман. Опираючи ся на голих фактах, ми доказали народови, що отсій касті не ходить зовсім о народне добро, бо вона се добро, щоб лиш захопити власть у свої руки, виставила на певну загибіль. Вдаючи та туманячи людий, що се діє ся для добра народа, ся каста, загравши ультраєзуїтським способом на релїґійних почуванях народу, посягнула по касу народньої орґанїзації: під плащиком перетвореня орґанїзації, сотвореної і призначеної виключно тільки для підмоги вдів і сиріт, на орґанїзацію релїґійну, з чого сказавши мимоходом не булоб найменчого хісна народови, але касті — вона намагала ся хлопа, сю „худобу", як його дехто в хвилях, коли не потребує маскувати ся, зі серця з погордою називає, взяти цілковито під ноги, зробити наймитом без крихітки прав у власній його хаті. Тільки захопленє власти і народного майна руковидило кастою, тільки самодержавно-диктаторські інспірації були ціллю і змістом усїх її послїдних виступів. А народ, вже й так визискуваний і смоктаний чужими, сей народ, що втїк перед шляхотськими опікунами з Галичини аж гень, за море, сей народ мав сам, власними руками допомочи до сотвореня своєї питомої шляхти стократно гіршої від гербової, таки у своїй питомій орґанїзації.

Дальше ми доказали, що касті, мимо високопарних фраз і слів, мимо фарисейських слїз над темнотою хлопа, зовсім не ходить о його просьвіту. Ми доказали численними фактами з кількох минувших лїт, що власне сїй касті ходить зовсім о що иньшого: вона всїми силами старає ся заслонити сьвітло правди перед очами незрячих, бо ж — звичайно — темного і непросьвіченого дуже легко взяти під ноги, ужити як средство для своїх особистих цілий. І на поперте сего твердженя ми вказали на цілий ряд просьвітних інституцій, на сї чудові почини, з одушевленєм піддержувані народом і патріотичним, не признаючим кастовости сьвященьством, а заграбані а по сїм і загиблені руками попівської касти, в імя засади, що „худобі не потрібно шкіл ні просьвіти."

[illegible] сім ми наглядно доказали, що [illegible]но тільки тому [illegible] ся касті, начеб виключно тільки теперішний головний уряд Р. Н. Союза був одинокою причиною того, що народ прозрів і рішучо не хоче признати ніяких привілеїв касті, вона накинула ся на той уряд з цілою повеню лайок і низьких сплетень. Шкальованя і піддаваня в сумнїв урядованя в Р. Н. Союзї від чого аж кишать послїдні числа „Душпастиря" і „Заокеанської Руси" мали на меті виключно тільки збуренє мас народних, викликанє посеред них недовіря до своїх урядників, а опісля відданє роздробленого і розбитого народа в руки кліки. Народ перестережений, дізнав ся, що воно, звідки почало ся, і куди йому дорога, знає тепер, хто йому брат, а хто ворог. І наша совість чиста, по нашім боці приятне чувство вдоволеня по сповненю обовязку, вложеного на нас народною волею.

Та і ще одну появу, вельми радісну, приходить ся нам зареєструвати. В отсих днях борби ми наглядно мали нагоду переконати ся, що не всьо наше сьвященьство, на голос з висше, відрікло ся народа а стануло по стороні касти. Нї! Богато, навіть чи може й не більша його половина, зовсїм не солїдаризує ся з інтересами, з початою деструктивною роботою приверженців „Душпастиря" і „Заокеанської Руси". У них єзуїтське вихованє не видерло з душі почутя національної єдности з „хлопською худобою"; вони, самі сини хлопів, не можуть легкодушно дивити ся на цинїчне доптанє прав народа виключно тільки на се, аби догодити чиїйсь там личній амбіції; у них добро народу стоїть на першім місци, ніж добро „сьвященичого сана", бо вони знають, що вони перше були Русинами, заки змогли за руський гріш і піт стати сьвящениками. І ся єдність патріотичного нашого духовеньства з народом дає нам запоруку, що всї дальші замахи і затії фанатиків, розібють ся об сильну як криця волю усего нашого, неподїльного на касти, народа.

Щоб дальше однак per longum et latum не проволїкати „отсего ґазетярського" пекла, як се влучно назвав в послїднім числї оден з сьвящеників дописувателів, ми подаємо отсей modus vivendi.

Народнє добро мусить лишити ся в руках народа: в народній орґанїзації рішаючий голос може мати тільки сам народ. Всяке, чи то явне чи скрите витяганє рук по народне майно, ми мусимо уважати замахом на волю люду і проти таких виступати мемо безпощадно, не руководячи ся ніякими сентиментами або зглядами. Або з народом для народу, поруч з нами, або: руки проч!

Всяке виступованє проти Р. Н. Союза, народної орґанїзації, одинокого поважного нашого дорібку на чужині, ми мусимо уважати за виступованє проти добра народа, і таке будемо пятнувати, а з ворогами поступати після букви права.

Безусловно домагаємо ся заперестаня в „Душпастири" і „Заокеанській Руси" усяких брехливих, неопертих на ніяких фактах, виссаних з пальця напастий і калюмнїй на головний уряд Р. Н. Союза. Що більше і то як conditio sine qua non жадаємо в найкоротшім часі відкликаня усїх, поміщених там напастий. А сего домагаємо ся в імя справедливости, в імя христіянської моралї, яка приказує зло направити. А ви, обчернючи головний уряд, не йому, але свому народови вирядили і вирядживете шкоду, позаяк підкопуєте його довіре до своєї рідної орґанїзації, а женете його в обійми усяких чужих орґанїзацій, де він денаціоналїзує ся, пропадає, не лиш для народности, але і для віри.

Тямте, що не на се є народ, аби був погноєм вашій вузкоглядній партійности і засліпленю, але ви на се єсьте, щоби служити народови. Не ніс для табаки, але табака для носа! Народ вас удержує своєю кервавицею, отже має повне право і жадати від вас за се щирої роботи. Називанє покривдженого люду словами „худоба, свині", та грожене „дертєм пасів" із його шкіри, цілковито не причиняє ся до розбудженя серед народу погасаючого серед люду довіря.

Праця, але праця щира, без ніяких підступних забігів і плянів, сердечне зближенє і поданє руки „меншому братови", виповнить сю розростаючу ся щораз то ширше прірву. Народ, побачивши щирі заміри і серця без облуди, радо відкриє вам свою душу, [illegible] віддасть вам провід у руки. Народ наш, віками опікуваний долею, став недовірчивий уже з природи, але за се стає він відданий і щирий до послїдньої каплї крови для тих, про яких чисті заміри і думки переконає ся. А побачивши щиру охоту і сердечне бажанє направити зло, вирядженe йому, можливо, навіть і несьвідомо, він радо прощає усї провини, бо мстивість не лежить в характері руського хлопа.

І на тій почві, та одиноко під наведеними повисше услівями ми простягаємо охотно руку до згоди. Хай „пропаде незгоди проклята мара!". Ми одної руської неньки діти, руським хлїбом вирощені, руськими піснями вилелїяні Та й широкий сей руський переліг, що лежить перед нами.

„Пора, крайній час закінчити братовбійчу борбу, а братись з закоченими руками до реальної роботи" — кличе сьвященик-дописуватель в послїднім числї. Гаразд! Ми готові. А ви?....

Ставаймо усї за одного!

Оден за всїх, всї за одного — кажемо. Прегарний висказ, сьвяті слова.

Тих слів держав ся наш герой, Мирослав Січинський, коли звільнив український люд в Галичині від ката -- Потоцького.

Він став оден — за всїх.

Став оден за всїх, хоч знав, що за те жде його смерть, або тюрма, нераз гірша від смерти.

А щож ми на се, ми усї?

Ми усї заметушились по трохи, зробили купу мітинґів, побалякали, тай, тай конець...

Мирослав Січинський — одна однісенька людина, зробив дїло, якому нема пари в історії сьвіта...

Ми ж усї, скільки нас є, своїми мітинґами та балаканєм, в порівнаню з його сьвятим дїлом — зробили кругле нічо.

Чи не соромно нам?

Чи не сором, що найлїпший син нашого народа в тюрмі пропадає, а ми і пальцем не кивнем, аби його видобути звідси на волю, неначе й забули про нього!

Але як видобути?

Канадійське товариство імени Мирослава Січинського піддало гадку, аби слати петиції до найвисшого суду у Віднм, аби сей предложив цісареви Мирослава Січинського до помилуваня, коротко сказавши, слати петиції до Відня, аби цісар випустив Мирослава Січинського на волю.

Гадка добра, бо єслиб австрійський цісар схотів, то Мирослав Січинський був би сьогодня на волї.

Канадійські Українцї вже днесь збирають тисячі підписів на сї петиції. Треба і нам те саме робити і ми певні, що хиба не найде ся такий Українець в Злучених Державах, який би не поклав свого підпису на се, що і він жадає, аби цісар випустив Мирослава Січинського на волю.

Памятайте, що тут не ходить о жадні складки, о жадні гроші, а лише о Ваш підпис.

На се стати кождого, хочби і найбіднїйшого.

Підпису свого чейже не відмовите для того, хто для Вас жертвував своє житє!

Тож до дїла, Братя і Сестри!

Підписуйте петиції і других до сего заохочуйте, не лише своїх, але і чужинців. Підписуйте скоро, бо час не стоїть, а година житя у тюрмі — роком видає ся.

Підписуйте усї: старі і молоді. Мущини і жінки, парубки і дівчата.

Підписуйте і Ви, молоді школяріки та школярки бо і за Вас приймає муку Мирослав Січинський.

Неписьменних нехай другі підписують.

А коли вже зберем сотки тисяч підписів за увільненем нашого героя, тодї зашлемо їх усї до Відня.

І тодї побачимо, чи австрійський цісар прихилить ся до бажаня українського народа — чи до бажаня князів та ґрафів польських. Побачим і не забудемо сего, а запишемо глубоко у серцях наших.

Ставаймож усї за одного!

КОМІТЕТ:

Іван Ардан, Михайло Беля, Іван Федан, Евген Гвоздик, Петро Кирилюк, Михайло Бабій, Василь Гришко, Стефан Сисак, Демко Хомин, Іван Зазуляк, Андроник Бучак, Матвій Семенюк.

P. S. Петиції дали ми вже надрукувати. Они готові. Кождий, хто хоче збирати підписи, зволить написати на адресу: B. Hryshko, 439 N. 6th Ave., Scranton, Pa., а дістане безплатно одну або більше петицій. На одній петиції змістить ся кількадесять підписів. Коли вже зберете підписи, зашліть петиції назад на повисшу адресу.

Ставаймо всї за одного!

Братя Українцї! Приходіть на велике Народне Віче, котре відбуде ся в неділю, дня 28-го мая с. р. в гали п. В. Зелїнки під ч. 1200 E. 95 Str. на розї Woodlawn ave. в Чікаго Ілл. Початок о 2-ій годині по полудни. На се віче запрашаємо всїх місцевих і доокoличних Земляків, як з Pullman, West Pullman і Chicago. На сїм Вічу будуть підписувати ся петиції до самого цісаря Франц Йосифа І., аби він випустив нашого молоденького героя на волю. Він, бідний, мучить ся тяжко в тюрмі вже третий рік, а за що? За те, що не міг дальше рівнодушно глядїти на знущанє над його народом! Дорогі Братя! тут не ходить о жадні гроші! Тут лиш ходить о се, абисьте своє імя підписали на петиції. Тож кличемо і взиваємо Вас: приходіть громадно, старі і молоді, хлопцї і дївчатка, бо за Вас всїх терпить М. Січинський. Не повинно забракнути на сїм вічу ані одної сьвідомої людини, котра би відтягнула ся від свого обовязку.

Єще раз кличемо: Усї за одного, а оден за всїх! Сего правила тримав ся і сам М. Січинський.

Вічевий Комітет.

ОБРУСИТЕЛІ.

Повість із суспільного житя поліської країни,

Н. ЛАНСЬКОЇ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

Догадливий дядько Гаврило, верховодячи в тім маленькім зборі, старав ся хоч крихіку розяснити тоту темну путаницю понять. Зі знанем людської натури, котре Бог зна відки у него взяло ся, він найбільший натиск клав на понятє власности.

— От, колиб ви [illegible] знали свою власність і не [illegible] того, що вам признано в уставнім патенті, — поучував він, певний своєї юридичної мудрости — тогди ніхто би вас не кривдив! А то вам, гей той казав, дали права, а ви як тоті барани: хто хоче, той вас і стриже!

— Та воно ніби то й правда, що дядько Гаврило говорить, — прикинув старший Бичків, позираючи по всіх присутних.

— А щож се за такі права, Степановичу? — запитав ся Іван Хмелівський, стараючи ся збагнути значінє сього слова.

— Такі права, що коли оттой сірак, на приклад кажучи, твій, — так значить ся, ніхто його з тебе зняти не сьміє. А з вас не тільки сірак але й голову зняти можна! Сказано, барани невидющі!

— Ні, угамуй ся Степановичу, — обізвав ся Петро Підгірний, старий чоловік 65-ти літ, з довгою сивою бородою, що надавала йому тип біблійного пророка, і з повільною, поважною поведінкою. Старий говорив тихо, розважливо, майже строго і між селянами мав велику повагу.

— Отсе ти кажеш: сірак. Сірака й певно з мене ніхто не здійме, бо він мій і я його не дам, бо знаю добре, що він мій. А от як прийде наказ на яку там потребу гроші давати, то як же я можу супротивляти ся против закона?

— Ех, тай нагодували-ж вас тим законом! — аж рукою махнув з нетерплячки Щовкун. — Гірш вовка закона лякаєтесь! Аджеж ви, дідуню, самі розміркуйте: закон законови не рівний: є такий закон, що сам Бог поклав — гей той казав: не забий, не вкради, не божи ся фальшиво, — ну там, із жіноцтвом також, щоби сохрани Боже, не теє. Все те — божа воля, і піп в церкві голосить. А є ще й царські закони, — розповідав дальше таким же поучуючим тоном: — служи вірою і правдою, дбай о свою честь — на те й присягу складав — то є закон друкований, а його також заховувати кождий повинен. А у вас старшина з посесором такі закони повигадували, що в ніякій книзї нема, а тілько вам такого натуркали.

— Ні, дядьку, сего ти нам не говори, вступив ся Степан Черкас. Всюди однаково! От оногди старий Боровик із Малківської волости розповідав: страх, що там діє ся! Посередник, каже, гірш лютого зьвіря. Взяв він, люди добрі, велику маєтність у посесію, ну і хоче, щоб гроші як стій йому з процентом вернули ся... Наложив, каже, таку панщину, що віддиху не дає, і за що небудь — хахап тебе тай до возівні: сам люльку курить, а тебе за той час пражать... А пє так, що сум: горівку ведрами для него з графської горальні таскають. „Ось вам — каже — собачі діти, закон!“ а сам кулак показує.

— А відки він такий узяв ся? — запитали в один голос оба Бичкові.

— З „Рассеї“.

— Там, видко, таких не потрібно! — зажартував Хмелівський і всі зареготали ся.

— А як зове ся? — спитав старий Підгірний.

— Гвоздик зовесь, Михайло Іванович Гвоздик. Старий Боровик розказував, що здоровенний такий, вола на землю повалить.

— От би його сюди до нас, люлюнькове, щоб вони з нашим старшиною поміряли ся! — скрикнув Хмелівський.

— А пилоть би тобі на язиці! не лиха! — сказав Черкас. — Радиймо ще до одні[illegible] ца відхід[illegible]

[illegible] випили, але горівка не роз[illegible] в головах нічого. По пятій порції дядькови Гаврилови почало на плач збирати ся і він сумно позирав в темний кут. Підгірний сказав, що пора до дому, і всї повставали, відсуваючи з гуркотом тяжкий стіл.

— Гей ти, Іцку, бери гроші!

Заспаний жид, що причайком, чи може направду задрімав за шинком, намлї ока роздрухав ся, учувши дзвеньк мідяних гроший, і мотнувши пейсами, скоренько підійшов до мужиків. Обрахувавши ся, всї вийшли з коршми.

— Які у вас забиті голови, бігме Боже! — говорив уже на улици Щовкун, ледви повертаючи язиком і утираючи рукавом сльози. — Менї вже все одно, плюну тай годі! але ви подивіть ся як у „Рассеї“; прецінь цар та закон — для всїх однаковий...

— Та воно то й так, ба, коли, гей той казав, супротив зверхности, якось не випадає, — сказав в задумі Черкас.

— Ну, то дідько вас бери, коли вам не випадає! Про мене, плюнути тай годі! Як собі хочете, а мені все одно!

І дядько Гаврило гірко заплакав.

Але Гаврилови не було все одно; під його сірою свитиною било ся щире серце; він хотів переміняти лад, котрий перечив його понятю о справедливости, і не думаючи довго, взяв ся до діла. Видячи, як жид посесор давить селян зо всїх боків, як старшина задля власних користий покриває справки жида, а оба, маючи ласку у мирового посередника, не боять ся ніякої кари — він постановив намовити селян, аби обставали за своїм правом. Послухають — добре, а не послухають — тим гірше для них; — так роздумував він довгими осінними вечерами, плетучи пильно рибацький волок. Щоб тілько зачати — а там чень же уже пан Біг змилує ся. Але пан Біг не змилував ся. Щовкун зумів задраснути слабу струну, котра однаково чутка у людий всїх верств суспільности, без ріжниці. Діткнувши права власности, того основного товчка всїх людських поступків, він вступив на найпевнійшу дорогу. Коли селянин зрозумів, що сірак його після невідємного права власности, то швидко він зрозумів, що і віл його, і поле його, і що коли від него вимагають більше, ніж він повинен дати після права, то тут уже щось не до ладу. Дуже може бути, що селяни і самі розуміли то вже з давна, але по вродженій покірности, застрашені та майже здичілі в своїй закутині, а в додатку знаючи з довголітного досьвіду, що чия сила того й право — мовчали. Тепер-же така закваска, кинена Щовкуном, почала поволи ворушити мисли в головах. Брати Бичкові, і Степан Черкас з Пилипом, і Іван Хмелївський, а нарешті і найосторожнійший Петро Підгірний, що прожив майже пів столїтя під ярмом — всї вони попали в задуму. Від мисли до діла всего лиш один крок, тож по довгих науках та намовах довів Щовкун до того, що селяни написали скаргу на нехристя жида, посесора Цаплика і з великими заходами та осторогами відослали її до головної канцелярії князя. Відповіди не отримали ніякої. Вони написали другу скаргу, потому трету а далї й четверту. На четверту дістали таку відповідь, що їм відобрала дальшу охоту до дипльоматичних переговорів. Соснівчани на якийсь час притихли; були би може притихли й на довго, але став ся один з тих несподіваних випадків, о котрім ми власне хочемо розповісти читачеви.

V.

В Соснівцї родив ся, ріс та сяк-так проживав чоловік, на прізвище Макар Дуботівка. У Макара була стара похилена хата, і треба було дивувати ся, що доси дощ не розплескав а вітер не розніс тих перегнилих і на всї боки розїхавших ся делин; але делини мов з навички держали ся на своїх місцях, і нікому ані на гадку не приходило, що хата може будь-коли завалити ся і позабивати своїх жильців. Макар був чоловік тихий, задумчивий і повільний; мав на голові пелех, ходив в смушковій шапці як зима так літо, і в неділї та сьвята загощував до коршми та попивав порцію за порцією, прислух[illegible] чись ненастанному шварґотови жида. Під впливом горівки припаленої нераз дурійкою для кріпкости і для смаку, тихий та повільний Дуботівка ставав ся різким і сьмілим. Він був собі господар порядний, платив податки на час, волостного старшини бояв ся гірше чорта, а мирового посередника вважав таким великим паном, понад котрого не було пана в цілім краю, а може і далї. Такий він був в тверезім стані, але підпивши собі, не узнавав ніякої власти, і до бійки поривав ся з ким небудь. Дуботівка жив як Бог приказав; мав жінку, котра робила в будень і в сьвято і котру часом вилаяв, особливо в сьвято, коли був під напитком, — але в прочім був чоловік добрий, а коли часом і по тверезому вліпив остре слївце, то се лиш тому, бо в селянськім житю без того якось годі. Впрочім Наталка на те не жалувалась, любила свого чоловіка щиро і хоть кілька разів до року приходило між ними до бучі, про те жили собі сумирно, спільно двигали тягарі свого житя, і в осьми літах придбали троє дітий, котрі їм росли здорові як гриби по дощи.

І жив і вмер би собі Макар Дуботівка супокійно та не відомо для нікого, колиб не попутала його нечиста сила через того прислужного шинкаря, що в погану годину підолляв йому горівки.

Раз якось по обіді, посербавши пісного борщу приправленого сухими рибками, сидів Макар під вікном тяжко задуманий та зажурений. Сидів він, позираючи крізь маленькі шибки в вікнї, відки видно було лише пліт та стріху сусїдної хати, роздумував над своєю бідою та проклинав старшину з цілим його родом і плодом.

— І чому вже його раз, того гаспида проклятого, дїдько не пірве! — промовив голосно, відвертаючись від вікна.

— Та що там таке межи вами зайшло? — запиталась Наталка, підводячись від коритця, в котрім приготовувала якесь їдло для поросяти, що хрунькало коло неї.

— Завзяв ся на мене, дихати на сьвіті не дає, тай годі! Або менї, або йому на тім сьвіті не жити...

— Бог з тобою, що ти говориш, Макаре? Що се за новина між вами? Таж ми недоїмку оногда заплатили — сумно промовила Наталка, згадавши свою теличку, котру за безцїн продали, щоб біди поспекатись.

— Або менї, або йому! — повторив понуро Макар, не відповідаючи на то, що вона питалась.

— Ой та чому би йому не жити! — зітхнула Наталка і вигнала на двір свого ситого годованця.

(Дальше буде.)

Прикрий сон.

Судовий радник, Никифор Черевко, перевертав ся як раз з правого боку на лївий (робив се він 30 лїт о години 2-гій по півночи), коли гляне — двері від спальнї легенько відчинили ся і до комнати увійшли якісь люди.

Пан радник був короткозорий, без окулярів не міг ся підписати, тож не гаючись, хотів сягнути рукою по шкла, що звичайно через ніч лежали на шафцї біля ліжка. Та на диво, не міг рукою кивнути. Підносить її в гору, а вона паде в долину. — Параліж — подумав собі пан радник і мурашки пішли йому по спинї.

— Він не був, як то кажуть, страшків син, прецїнь не раз видавав засуди смерти і приглядав ся, як тратили людий, так, але тодї не йшло о його шкуру. А тепер — а тепер що иньшого.

Хотів другою рукою задзвонити на слугу, але й друга рука так само. Він її хоче піднести в гору, а вона спокійно лежить на постелї.

Був би пан радник крикнув, та не хотів будити жінки, бо бояв ся її гірше, як тих людий, що в ночи лїзли в його хату.

Злодії?... — Ні... Деж би злодії йшли до такого строгого судії, як він. Правда, що злодії вміють тихо ходити, але знов не так без шелесту, без звуку, як ті нічні гостї. — Се щось не теє... — погадав собі пан радник і рішив ся ждати, що дальше буде, тим паче, що й так не міг нічо иньшого робити.

Йому майнула іще одна гадка: коби так жінка збудила ся, вона би собі з ними дала раду.

Але жінка спала як забита.

Таке вже його щастє.

Пан радник лежав недвижно і дивив ся, а люди йшли та йшли.

— Оден, два, три... — де він годен їх всїх почислити.

Ось вже найшло їх повна спальня, в сїнях чекає іще більше.

А вдивляючи ся в них і привикаючи до того дивного явища, пан радник бачить, що він їх звідкись знає.

Але звідки?

З суду, звісна річ, що з суду.

— Ось того старого, що висуваєть ся з товпи і стає коло ліжка, такий добродушно усьміхнений, з синими, як в дитини ясними очами, того старенького, він судив недавно, за крадіж дерева в лїсї. Де скарб має тисячі морґів, а хлоп ані одного, дуже звичайна справа.

Він дав йому кілька діб арешту. Се дуже мало, особливо для хлопа. Відпічне собі трохи — тай тільки.

Так, але з ним стала ся якась дивна пригода, щось з ним стало ся, але що? Ну, що стало ся з тим старим?

Пан радник пригадує собі, але не годен пригадати і не знає чому, зі страху, чи зі старости. Біда!

А мужичок дивить ся на нього і усьміхаючись добродушно, каже: — Видите, пане, видите, я жив тільки дїт і нікого не скривдив, а ви мене перший раз побачили і таку кривду зробили. Назвалисьте мене злодієм, хоть я не вкрав, так менї Боже, не вкрав! Ви мене засудили на вісїм діб арешту, я відсидів 7, а на осьму повісив ся, бо якже я мав злодієм до села поміж людий вертати? Я старий, чесний ґазда! — От так о! — показує на шию, на котрій видко сьвіжий відтиск стричка, — от так о, на ґаці від вікна повісив ся. — І усьміхаєть ся, немов рад, що недосидів кари.

А нараз уста починають дріжати, очи набігають кровю і дивлять ся на пана радника так люто, що він збирає останки сил, щоб замкнути повіки.

Се йому на щастє удасть ся.

Та не на довго.

Ось якась жінка підходить до нього і тягне за рукав.

— Не пізнаєте мене? Я тая Гаська, що ви її дурною зробили, а то мої дїти. Але кажу вам, що Гаська не дурка, вона тільки боронила свого, не хотїла поля, на котрім була нафта, за що будь продати, а ви її дурною зробили. Ви її дали опікуна, щоби його так пан Біг мав у своїй опіцї, а той опікун продав моє поле, як звичайну рілю. Не хотїла я людям очи дерти, зачинила двері, засьвітила сірник і четверо душ полетїло до неба.

— Пригадую собі, так то тая немила справа, про котру навіть зачали злі люди говорити.

Ах, які-ж ті людські язики погані! Прецінь він того не робив. То оден молодий адвокат, свій чоловік, що хотів трохи заробити.

І заробив. Нинї кождий хоче трохи жити...

Ту пан радник, забуваючи, що його рада на нїчо не здасть ся, почав радити Гасьцї, щоби їхала до Відня, щоби дістала сьвідоцтво, що вона здорова та щоби при помочи якого доброго адвоката старала ся уневажнити цїлу справу.

— Ігі, — погадав собі радник — який я дурний, прецінь вона не жиє — і знов на хвилю замкнув повіки. Хотів заснути.

І вже його очи і розум почав обгортати туман, коли цїла товпа обдертих мужиків увійшла в хату і продираючи ся до його ліжка, викрикувала люто: — Пустіть, пустіть нас, люди, най йому скажемо слово правди. Він на нашій кривдї виліз в гору, зі звичайної сельської сварки зробив бунт, військо на нас прислав.

— Ми через тебе в криміналї гнили! — кричали одні.

— Через тебе нас жандарі катували! — вигукували другі.

— Де наші поля? Віддай нам наш маєток, щоб наші дїти з голоду не никли! — ревіли всї нараз.

А якийсь, може десятилїтний хлопчина, білий, білий, як ярий віск, дріжучи на цїлім тїлї, як лист трепетиосики, дорікав йому, що коли батька з хати витягали, а він плакав: лишіть татуня! — тай його міста потягли, так як стояв, у трискучий мороз, аж дух з нього виперло по дорозї. — Ти знаєш право, знаєш справедливість, поверни менї кривду!

— А мене як судили, то ти ґазету читав.

— А як мене, то ти думав, чи прийшов сусїда, молодий панич до твоєї жінки, чи не прийшов.

Черевко задеревів.

— Тихше, ради Бога тихше, бо вчує жінка — просив майже крізь сльози Черевко, але його ніхто не слухав.

— Ти нас судив, як би ми душі не мали, по параґрафам, не заглядаючи у серце, не приглядаючи ся до нашого житя. Що вивчив ся в школах, те й знаєш, нічо нового не вчиш ся, а сьвіт йде наперед. І хлоп йде наперед. Він не патик, щоб його можна все тим самим ножем стругати!

— А коли ми бороли ся о остатний кусник хлїба, то ти дбав, як би найбільше добра нахабарити.

— Коли ми боронили нашої правди і кричали „волї“, бо нам тїсно і душно нашим грудям, то ти думав, як властям піддобрити ся, по золотій драбинї у гору підлїзти, як би жінцї великій панї приподобати ся. Ти безсовістний, ти подлий чоловіче!

При тих словах Черевко аж підскочив, як би його шило вкололо. Він — подлий! хто то сказав? Позамикайте тих бунтивників до криміналу! Прецїнь то обида, напад на його честь. Але пригадав собі, що він лежить безсильний, що на його крик ніхто не прийде і погадав зітхаючи глубоко: „Ах, як то тяжко буває на сьвітї, скільки жертв вимагає від нас наше званє!“

Тимчасом товпа заворушила ся і розступила ся з пошаною. На перед висунув ся поважний міщанин, з лиця до Черевка подібний. Черевко глянув і пізнав свого батька.

— Тату! — крикнув врадуваний, що може хоть батько змилосердить ся над його мукою. Але де там. Старий дивив ся на сина з погордою і говорив з жалем: „На те я тебе, сину, виховав і вивчив, на те я другі дїти скривдив, щоби тепер сорому такого дочекати ся перед людьми? Для ковняра блискучого, для зьвізди, що сьвітить, ти відрік ся совісти чести батька і матери, забув рідну мову. Для жінки, вельможної панї, відцурав ся від батьківської хати. Навіть на похорон рідного батька не приїхав, лиш кілька срібних прислав. На, возьми їх собі назад. Вони давлять мене. Не знав ти мене і я тебе знати не хочу. Загинеш, змарнієш, як колода, що впала з воза серед поля. Дякуй Богу, що дїтий не маєш, а я внуків, та що сором твій з тобою зійде до могили.

— Сором твій, най зійде з тобою до могили! — кричала товпа.

— Негїднику, зраднику, душегубе — тьфу! — Ту пану радникови щось мокрого впало на очи. На його тїло виступив горячий піт, по плечах пішов мороз.

Йому плюнули в очи... Йому, радникови, Никифорови Черевкови. „Ах, як тяжко буває на сьвітї, яких жертв вимагає наше званє!“ Не міг видержати такого сильного зворушеня і став умлївати. Хотів крикнути: води! — але туман обгорнув мозок і душу.

. . . .

Як збудив ся, була сема година рано.

Розтворив очи — двері замкнені на ключ. В покою так як було вчера вечір, коли вернувши від гофрата з пиру, клав ся спати. „Ігі, який дурний сон, як в книжцї“. Тепер пишуть уже гарні книжки. Такі сни повинні бути рішучо заборонені, поліційно заказані. Звідки йому до хати налазили хлопи і плели всїлякі дурницї... Так... але то вино у гофрата було рішучо за моцне. До того жінка... Тяжко буває на сьвітї... Добре, що вона всього не чула. Ісусе Христе! — і Черевкови сьвічки в очах стали... Яке щастє, що сни є виключною власністю одиницї і що над ними нема ніякої державної контролї. Гу — у!... Ту пан радник глянув на ліжко жінки. — А може вона також такий сон мала, прецінь то в тій самій комнатї. Але ні, жінка спала спокійно і в хвили, коли пан радник приглядав ся їй, отворила очи та промовила перше тої днини слово: „Кави“.

Пан радник вискочив з ліжка з [illegible] цісю учителя танців і задзвонив на служницю, а сам почав збирати ся, бо о 9-ій мав страйковий проц[illegible]

Богдан Лен[illegible]

Вісти з старого краю.

У Галичині кипить тепер народна робота. Сеж за яких три тижні мають відбути ся вибори до парляменту, народ має вислати у столицю держави своїх заступників, що мають там радити над добром людів, заселюючих Австрію. І коли по иньших коронних краях вибори являють ся борбою партій, борбою веденою чесними способами, без террору і вмішуваня уряду, то славні на весь сьвіт „галицькі вибори" суть для нашого народу ідентичні з колишніми нападами Татарів та Турків. Тож не дивниця, що коли рознесе ся по краю тривожний клич: „вибори йдуть!", всякий сьвідомий патріот вже заздалегідь приготовляє ся на приняте жандармів, на кількатижневу тюрму, переслідуваня. А весь народ від уст собі віднімає, та складає лепти на народнім жертвеннику, складає послідні свої центи на виборчий фонд, на покрите тих „воєнних" коштів, які народ мусить понести, щоб в важкій борбі дістати хоть відломки того, що йому по праву, без борби, без заходів, належить ся. Перетяжена і так вже в. край усякими добровільними національними податками, наша патріотична суспільність в Галичині, придумала сего року новий спосіб збираня жертв на покрите коштів виборів. Сей спосіб полягає на так зовнім системі трійок. Іменно посилає хтось в редакцію даток на виборчий фонд і рівночасно в тій часописи завзиває двох своїх знакомих, до зложення датку на сю ціль. Кождий з тих двох, складаючи свої датки, завзиває по двох дальших своїх знакомих і т. д. Гарний сей спосіб пригадуваня одні другим свого національного обовязку, подаємо до відома нашого загалу, завзиваючи його горячо, до наслідуваня в тім наших галицьких братів. Время люте, — а кождий з нас на власній шкірі знає, що значать галицькі вибори. Тому й не тратимо богато зайвих слів, не пишемо ніяких шумних, високопарних відозв до складаня жертв на виборчий фонд в Галичині, лиш звертаємо увагу усім патріотам, що з нинішним числом відчиняємо спеціальну рубрику в нашім часописи: „Жертви на виборчий фонд в Галичині". Сих кілька слів до серця патріота голоснійше повинні промовити, як цілі писані томи.

Пишучи про вибори до віденського парляменту, годі нам забути мовчанкою недавно покінчивших ся виборів до буковинського сойму. У сих виборах москвофіли вийшли розгромлені на голову. На питане, поставлене руській людности на Буковині: украінство чи москвофільство — народ одноголосно відповів: украінство! З 21.157 руських голосів, впало ледви 2.273 на москвофільських кандидатів. Отже ледви **десять процент!**

Так у сільській курії. В загальній курії вибори вийшли для москвофільства ще гірше: москвофіли дістали всего лиш 4.025.

Вислід буковинських виборів має далекосягле політичне значінє, не тільки для становища нашого народу на Буковині і в державі, але й як тло, від якого ярко відбивають ся національно-політичні відносини в Галичині.

Галичину від Буковини ділить тільки Черемош; руська людність по обох боках його така сама. Коли-ж русофільство в Галичині ще може сяк-так непад маскувати позорами житя, то заслуга сього лежить на польській суспільности і польській адміністрації. Нема сумніву, що без явної й потайної підмоги польської також галицьке русофільство стояло-б не красше від буковинського. Тільки Полякам може руський нарід і австрійська держава подякувати за консервоване москвофільства в Галичині.

Було се відоме і перед буковинськими виборами; вони тільки ще раз задемонстрували ся правду сьвітови. Поляки виявляють в той спосіб, що явно і скрито підпомагають москвофільську гниль серед руського народу.

Так було давнійше, так є й нині, в теперішній виборчій кампанії до парляменту.

Про се доказує також не менше наглядно і процес проти „виновників" коропуської події з минулого року. Не проти справдішних виновників, москвофілів, що подію викликали, але проти руських хлопів, котрих москвофіли напали на власнім їх сьмітю, в їх власнім селї, виточила польська прокураторія процес. Москвофілам вийшло усе безкарно!

Виготовлений з потоптанєм законних прав руської мови, тільки в польській мові акт обжалованя (на 76 сторінках!) представляє подію в такім осьвітленю:

Члени руссофільського сторонництва в Коропужи, під проводом Петра і Миколи Петричків, постановили в дни 31-го липня 1910 при істнуючій в тій місцевости читальни общ. ім. Качковского заложити пожарну „дружину" і запросили на се „сьвято" членів читальні Качковского з Рімна та Монастирця. Запрошені прибули під проводом о. Маркиля Раставецкого і о. Йосифа Федоренка при участи орхести з Рімна. Се торжество не подобалось мешканцям Коропужа і сусїдного села Хишевич, приналежних до українофільського сторонництва, а дяк з Хишевич, Олекса Щупак та студент фільозофії Стефан Бобеляк постановили в якийсь спосіб торжество се розбити.

В тій цїли уладили того самого дня в церкві в Коропужу поминальне богослуженє за душу бл. п. Коцка, а опісля удали ся під коршму, відтак під громадський дім, дожидаючи тут гостий із сусїдних сіл. Коли вони надійшли і музика їх заграла „Мир вам братя", люде зібрані під громадським домом почали сьпівати „Ще не вмерла Україна" і „Не пора".

До читальнї, де відбувало ся торжество. війшли самі руссофіли а Українцї крутили ся на дворі. В тім часї Іван Бобеляк і Василь Цигилик війшли до склепу при читальни, але Петро Петричка викинув їх звідси.

По скінченім торжестві о. Раставецкий вийшов перед читальняний дім, а побачивши тут товпу заворушених людий, приказав заїхати фірою перед читальню, бо хотів чим скорше відїхати. Тоді Олекса Щупак трунув кількох людий на о. Раставецкого і посла до російської думи Стаховича, так, що ті люди на них попадали. Рівночасно Іван Бобеляк трунув посла Стаховича на землю, опісля вхопив Івана Байцара за горло і дусив, а Олекса Щупак ударив його кулаком по голові.

В хвили, коли люде з Рімна і Монастирця повсїдали на фіри і хотїли від'їхати, прискочив Федь Цигилик до фіри, на котрій мав їхати о. Раставецкий і почав бити конї по голові та хребті, а Олекса Щупак грозити словами о. Раставецкому смертию. За від'їзджаючими фірами кинув Петро Бобеляк кусником цегли а Василь Ганас кілевим тягаром. Опісля товпа побігла коротшою дорогою до фільварку, куди руссофіли мали переїздити. І справдї коли фіри з Рімна і Монастирця приїхали на фільваркове подвірє, застали браму, ведучу на дорогу до зелїзничої стації замкнену. На просьбу о. Раставецкого гуменний отворив їм браму а зараз за брамою напала на них товпа з колами в руках. Конї сполошили ся і фіри разом з людьми поперевертали ся. В тім часї Олекса Щупак і Василь Ганас прискочили до фіри, де находив ся о. Раставецкий, і колами побили по плечах Ів. Шакала та П. Знака. Дальше Щупак ударив колом о. Раставецкого по плечах а Ганас по голові, так що о. Раставецкий упав на землю. Коли о. Раставецкий, втративши на хвилю сьвідомість, лежав на земли, Василь Лопатчак і Василь Ганас копали його. Перед тим ще били його Василь, Іван, Стефан і Федьо Цигилики.

До сих, котрі били о. Раставецкого, прилучив ся також Іван Бобеляк Джоґаль, ударив його кілька разів патиком по карку і копнув.

Наслїдком того побитя віднїс о. Маркил Раставецкий м. и. рану на голові, яка становила тяжке ушкодженє тїла з-понад 20 дневим упослїдженєм здоровля і несносібностию до праці. Крім сього одержало двайцять кількох селян легкі ушкодженя тїла.

Шкода зроблена через поломанє музичних інструментів виносить 110 кор.

Відповідно до сього представленя справи обжаловує ц. к. прокураторія студента прав Івана Цяпку за публичне похвалюванє кародостойних діл, студента фільософії Стефана Бобеляка за підмову до каригідних діл. та двайцять селян з Коропужа і Хишевич о тяжке і легке ушкодженє тїла. Поміщені на лаві обжалованих селяни презентують ся незвичайно симпатично й культурно. Чистенько вбрані, погідний, інтелїґентний вираз лиця, зізнають розумно, спокійно, але рішучо; всї письменні.

Ось їх імена: Олекса Щупак, Василь Лопатчак, Іван Бобеляк Джоґаль, Василь Цигилик син Івана, Василь Цигилик-Ганас, Федір Цигилик, Олекса Мамчак, Іван Лисовець, Іван Цигилик, Іван Рочняк, Стефан Ярка, Микола Деревяний, Сенько Белебей, Петро Соловій, Микола Назар, Іван Жовтий-Курах, Петро Бобеляк і Іван Вреґей.

Першого дня розправи поза звичайними формальностями переслухано вісьмох обжалованих а то: Івана Цяпку, Олексу Щупака, Василя Бобеляка, Стефана Ярка, Василя Цигилика-Ганаса, Федька Цигилика і Олексу Мамчака. До вини не почувають ся а в зізнанях їх цїла справа так представлять ся:

Одним з повітів, куди доступ русофільській пропаґандї вже замкнений, де майже весь загал селянства стоїть під народним руським прапором, є повіт рудецький. Тільки де-не-де лишились по селах маленькі останки колишнього русофільства, звичайно типові „хруні". Щоби ратувавати там „русскую идею", постановили русофільські менери ужити, як останнього способу аґітаційного, заложеня „пожарної дружини" а з тої нагоди скликати до Коропужа великий з'їзд всїх русофільських недобитків з околиці. Сей з'їзд рішено уладити в неділю дня 31. липня т. є. якраз в той день, котрий вже перед двома тижнями селяни з села Коропужа призначили демонстраційно на панахиду за бл. п. А. Коцка.

З причини згаданої панахиди зійшов ся дня 31 липня нарід численно, прийшли люди також і з сусїдних сіл, між иншим з віддалених о півтора клм. Хишевич. Коли нарід о год. 3·30 попол. вийшов з церкви, дались чути здалека звуки орхестри.

Люди, що мали вже розходити ся, здержались і за хвилю побачили цїлу масу фір, заїзджаючих при звуках орхестри з Грімна, (повіт Комарно) перед читальню ім. Качковского. Тоді довідались, що має наступити отворенє „пожарної дружини". Декотрий зацікавлений, пішов під читальню. Та зараз на привитанє посипались від прибувших під адресою селян з Хишевич такі слова, як „батяри", „бунтівники", „голота"!

Коли-ж наші люди не відзивали ся, прискочили незнайомі напасники до виднійших селян, котрі стояли на боцї і почали їх трактувати стусанами, колами, а двох навіть добре побили. По тім вступі почалось „собраніє" в часї котрого падали образливі слова з вікна, під адресою наших селян. На незвичайно зимну кров, з якою заховувались ті, протягом трех годин провоковані селяни, вказує ще сей факт: До склепу, котрий є в тім самім домі, що читальня ім. Качковского, пішло двох сьвідомих селян в часї, коли відбувалось „собраніє". З невідомої причини прискочило до них кількох хулїґанів, почали їх бити, подерли на них камізельки і викинули зі склепу. На „відходнім" ударив навіть одного з них (Василя Цигилика) присутний на „собранію" о. Раставецкий в лице. І на сю очевидну провокацію — народ не реаґував.

Скінчивши наради, повсїдали напасники на фіри і при звуках орхестри почали відїзджати. На пращанє кидали за ними дїти ґрудками і можливо, що декого легко вдарили. Боячись щоби за дїтьми не пішли батьки, фірмани затяли конї і в найбільшім ґальопі втїкали. Не завважали при тім недалекого скруту. Коли доїзджали до скруту, фірмани не могли вже коний здержати і фіри почали вивертатись і наїзджати одна на одну. Люди кидались один на другого, інструменти поломились на дрібні кусні, о. Раставецкий надтовк собі голову, а посол до думи Стахович, котрого Раставецкий привіз, щоби показати як здобуває ся українські села — також сильно потовк ся.

Селяни, котрі з далека бачили, як фіри вивертались, поспішили на місце катастрофи і помагали побитим повсїдати на фіри, щоб могли дальше їхати.

І з того зроблено злочин, людий ковано в кайдани та держано по слїдчій вязниці.

Отсе є дійсний стан річей.

Про дальший хід розправи напишемо в слїдуючім числї.

Книжки надіслані до редакції.

Невольник. Поема Тараса Шевченка. (З портретом поета). Число 5. „Народної Бібліотеки". Чернівці, 1911 Ст. 32. Ціна 25 сот.

Як милосердила ся громада. Образок з житя швайцарського люду. Написала Марія Конопніцка. Переклав Володимир Держирука. Книжочка „Народної Бібліотеки" за март 1911. Число 6. Ст. 40. Ціна 25 сот. „На-родну Віблиотеку" видає Видавничий Відділ руських хліборобських спілок на Буковині „Селянська Каса". Річна передплата (25 книжочок) виносить $1·50. Гроші треба слати на адресу: „Народна Бібліотека", Чернівці, ул. Панська ч. 33. (Буковина).

Дзвінок. Ілюстрована часопись для дітий і молодежи. Виходить 10. і 25. кождого місяця. Видає: Руське товариство педаґоґічне. Редаґує: Катря Гриневичева. За редакцію відвічає: Осип Янів. Передплата для Америки річно 2 доляри. Адреса Адміністрації: Львів. ул. Мохнацького ч. 12. — Зміст ч. 4-го: Іван Липа: Юрасів сад. — К. Г.: На здогін вітрови. — В борбі за рідну школу. — Дм. Йосифович: Куми (стих). — Брати Ґрімм. Бременські міські музики. — Золоті зернятка. — Альфонс Доде: Тайна майстра Антона.—Праця і забава.—Переписка редакції.

Дзвінок. Число 5. з 10 марта 1911 — Зміст: Володимир Самійленко: В пятьдесятьлітну річницю смерти Т. Шевченка (стих). — Іван Липа: Юрасів сад. — Дм. Йосифович: Достойний Індик (стих). — К. Г.: Великі роковини. — Богданов: Як іде житє в сьвіті. — З широкого сьвіта. — Д—о.: Вправа зручности. — Праця і забава. — Переписка редакції.

Додаток для малих читачів: Корняло Заклинський: Тарасове сьвято (стих). — К. Г.: Калинова хатинка Тараса Шевченка. — Байка коротенька.

Дзвінок. Ч. 7. і 8. У Львові 25 цьвітня 1911. Рік XXII. — Зміст: К. Г.: Весна (стих). — Гнат Хоткевич: Богатий і бідний. — Дніпрова Чайка: Зазуленька закувала (стих). Михайло Козоріс: Струна. — Юрій Федькович: Писанка (стих) — М. Богданов: Як іде житє в сьвіті. — Дм. Йосифович: Півень і перла (стих). — Брати Ґрімм: Дівчина гусярка. — К. Г.: Чи тільки в нас прикрашують яйця? — Всячина. — Для малих господинь: як печи анижевий хліб. — Праця і забава. — Переписка редакції.

Додаток для малих читачів. К. Г.: Веселий шпачок. — Котик не втопив ся. — М. Козоріс: На селї.

Рідний Край. Часопись громадська і літературна, з малюнками. Видає і редаґує: О. Косач (О. Пчілка). Передплата за 36 чисел на рік виносить враз з місячним додатком „Молода Україна" 5 рублів. Адреса обох часописий: Київ, Благовіщенська ул. ч. 101. кв. 4. — Зміст: ч. 4 і 5. за 1911. р.: Пятидесяті роковини смерти Т. Шевченка. Чи не доволі вже ляканя? — замітка Олени Пчілки. До жидівсько-української справи — Миколи Чебреця. Бадьорий ранок — вірш Ар. Б. Українська гумористика — етноґрафічно-літературний нарис. Поезія в стилю „модерн" — гумористичне оповіданє княжни Кочубеївна. Сьміють ся вечірнєє сонце — вірш В. Тарноградського. Теревені — Когось. Українське слово й мистецтво. Оповістки.

Малюнки: 1) Будинок в українському стилю. Губерська земська Управа в Полтаві. 2) Крило того-ж будинку.

Рідний Край. Ч. 6. Київ, 1911. — Зміст: Чи на тім і кінець? Вірші Людмили Волошки. Українська гумористика — етноґрафічно-літературний нарис К—ч. Вірш Я. Мамонтова. Поезія в стилю „модерн" — гумористичне оповіданє княжни Кочубеївни. Українське слово й мистецтво.

Малюнки: Полтавська З[illegible] Управа,(входи й сьвіт[illegible]иця для [illegible]ан[illegible]).

Рідний Край. Ч. 7. і 8. Київ, 1911. — Зміст: „Бывшая" Українська хата в Москві. Умови Грінченкової праці — замітка О Пчілки. Вірші Я. Мамонтова і Н. Кибальчич. Українська гумористика — етноґрафічно-літературний нарис К—ч. Поезія в стилю „модерн"—гомористичне оповіданє княжни Кочубеївни. Перстень—переклад з Кнута Гамсуна. В. Січовика. Вісти. На Вкраїні. Спілки й господарство. Ушанованнє жінок аґрономок.

Малюнок: Портрет українського драматичного артиста, Миколи Вільшанського. Робота Г. Циса.

Рідний Край. Ч. 9. і 10. Київ 1911. — Зміст увесь — присьвячено сьвяткованю 50-х роковин смерти Т. Шевченка: Заповіт — Т. Шевченка. Вірш „На роковини" — Лесі Українки. Вірш „Т. Шевченкови" — козака Антона Гопкала. Вірш „У великий день" — Я. Мамонтова. Т. Шевченко — замітка О. Пчілки. Шевченкове малювання — замітка Стороннього. Памятник Шевченкови в Київі —замітка П. К. Пошановання Памяти Т. Шевченка: 1) панахиди й промови в церкві. 2) Думські постанови. 3) Урочисті зібрання й артистичні вечорі, — на Вкраїні, в столицях і в богатьох инших містах. Нові видання творів Шевченкових.

Малюнки: Могила Т. Шевченка, мал. О. Сластьона. Рідкий портрет Т. Ш—ка. Постать Шевченкова, — гончарської роботи. Рідна хата Т. Ш—ка. Куток у Кирилівці, — знимка Г. Шевченка. „У Київі", „Видубецький монастир" і портрет Закревської, — з мальовання Т. Шевченка. Знимки премірованих зразків для памятника Т. Ш—ви, (Балавенського й Гаврилка). Малюнок О. Сластьона до поеми „Гайдамаків". Сьвяткованнє Шевченкових роковин у Скбірі.

Рідний Край. Ч. 11. і 12. Київ 1911. — Зміст: І. Вірші до Кобзаря — Людмили Волошки, Олени Суботенкової і П. Сенюти. Шевченкові дні у Львові. Шевченкове сьвято в Ташкенті. Шевченкова виставка в Москві. II. Сутужне становище — замітка від редакції. На спомин Л. К. — вірш В. Тарноградського. Українські керамічні вироби в Австрії і наша допомога кустарництву — замітка О. Сластьона. Золота писанка—оповіданє з учительського життя, Олени Пчілки. Сьміховина з дійсного життя.

Малюнки: 1) Портрет Т. Шевченка. 2) Околиця біля Шевченкової могили. 3) Ілюстрація О. Сластьона до Шевченкової „Катерини". 4) „Нищий на кладовищи" — малюнок Т. Шевченка.

Молода Україна. Часопись для старшого й меншого віку. (Додаток до „Рідного Краю"). Виходить у Київі, Благовіщенська улиця, No. 101. Ч. 2. за січень 1911 р. Уложила Олена Пчілка. — Зміст: В новім році. Вірш О. Д. — „Новину сегодня в ранку день вчорашний нам приніс. Вірш Бабусі. — Спогади кота сивка (далі буде). Надії Кибальчич. — Бабусин сон під багатий (сьвятий) вечір. Вірш Олени Суботенкової. — Онучата. Пєса з життя дітей на 3 дії, П. Радного. — Світознання. (Зміна на поверсі землі). — Сьміховинка, — Загадки числові. — Загадки жартливі. — Загадка словна, В—іна. — Відгадки загадок з числа 1-го. — Перепечатування з „Молодої України". — Ціле се число [illegible]рашене дуже вдатними малюнками.

СК[illegible]АЙТЕ ЖЕРТВИ
УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ
В ГАЛИЧИ[illegible]

„SWOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The ...st circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Application for transfer of Second Class privilege from New York, N. Y. to Jersey City, N. J. filed at Jersey City, N. J. Post Office March 30, 1911.

„СВОБОДА“
часопись для руского народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Наша руська і російська мова.

Московські запроданції, себ то москвофіли на ріжні способи баламутять наших людий, аби лекше їх запхати під ярмо російського царя.

Отже туманять наших людий тим, що нібн то ми Русини а Росіяни — то один, однаковий, „рідний“ собі нарід. Вони кажуть, що наша мова руська а мова російська — се одна і та сама мова. Тимчасом все те неправда. Бо історія нашого і російського народу доказує, що оба сї народи є ріжні, окремі собі — і цілком у всім: в мові, звичаях і обичаях дуже ріжнять ся між собою. Придивім ся отже уважно, чи то правда, що наша мова і російська се одна і та сама мова, як торочать про се москвофіли...

В давнину був такий звичай, що книжок не писали народною мовою, себ то тою мовою, якою говорив простий нарід. Давними часами простий нарід був часто поневолюваний і темний. Через те простолюдин був в погорді і пониженю перед панами. А книжки читали в ті часи тільки пани; — простолюдин не мав до грамоти доступу. Отже пани не хотіли уживати в книжках тої мови, якою говорив їх загукланий, прибитий та погорджуваний невольник, котрого пани уважали гірш пса. Писали тоді книжки відмінною мовою від народної, бо пани зовсім хотіли відріжнятись від простих людий. Тою відмінною мовою, була мова церковна і то у всїх народів в Европі.

На заході у римо-католиків була церковна мова латинська і тою мовою писано тоді книжки. У славянських християн була церковною мовою старо-болгарська і сею мовою писано книжки.

В Московщині, себ то в теперішній Росії також писали книжки церковщиною. Московські пани дуже не любили мови свого простого народу, тому аби їх мова як найбільше ріжнила ся від народної, мішали до церковщини богато слів з мов инших [народів].

В тім часі, як покликано в М[оско]вщину українських вчених з [...]ної київської академії на [...]ів епископів, то Москалі [...]яли від них в свою мову чимало українських слів. Бо в ті часи ми, Русини, мали свої школи, а навіть найвисшу школу-академію, де учено дещо також на українській мові. І в письменьстві нашому уживано в ті часи руської народної мови. Писано народною мовою Євангелію, Біблію, „інтермедії“, (щось в роді комедій на представленя) і т. д.

В Московщині того не було, там ніколи в тих часах не уживано в письменьстві народної московської мови. І коли нашої руської мови уживано не лиш в письменьстві, але і в найвисших наших школах, то мова російського народу ще була цілком упосліджена і ніхто не знав за ню.

В ті часи російські пани мішали до церковщини не лиш українську мову, але також і мову инших народів. За панованя Петра Великого прийшло до Росії на високі становища богато Німців і Французів. І від них російські попи перейняли чимало собі і змішали з їхньою церковною мішаниною.

І тої дивоглядної мішанини довго уживали в російському письменьстві. Аж до року 1820. В тім році виступив в Росії талановитий поет Пушкін і він перший почав писати книжки чистою простою мовою свого московського народу. І від тоді російські письменники чимраз більше почали заводити в літературу простонародну московську мову, та викидати чужі слова: українські, німецькі, французькі і и.

Така історія російської мови.

Історія нашої мови руської цілком инша. Знаємо, що від давна наша руська мова на Україні була уживана в письменьстві. Але, як нарід наш втратив свою самостійність, то після упадку козаччини — народна наша мова пішла в поневірок, в погорду.

Як Україна перейшла під російську кормигу, коли на український народ наложено невольниче кріпацтво, то українську мову усунено зі шкіл, з урядів, скрізь її скасовано, а натомість російські наїздники заводили свою, російську мову. І з того часу здавало ся, що і наше руське письменьство завмерло, бо народна мова втратила своє право горожаньства.

Та хоч українські пани змосковщились, виреклись своєї мови, а замість неї приняли мову російську, або польську, — то між масами простого народу мова його не загибала. Народ не покидав її і складав на сїй своїй мові прегарні пісні та думи, в яких висьпівував про те, що „було й минуло“, про славне лицарство запорожське, про свою теперішну гірку долю.

І нашій гарній народній мові не судило ся бути на все поневіряною. Знайшов ся чоловік, що привернув українській мові втрачене право горожаньства. Сим чоловіком був син полтавського дяка Іван Котляревський. Написав він і видав єще 1798 року (отже ще перед російським Пушкіном) книжку простою українською мовою, що називалась „Енеїда“. Се — по довшім часї — була перша книжка на народній нашій мові. І від того часу наша мова знов стала заводитись в письменьстві. Але під російським пановaнєм нашої мови до тепер не допускають на Україні ні до шкіл, ні до урядів. А від 1876 року до р. 1905 було заборонено видавати на українській мові книжки і часописи, тай тепер конфіскують наші книжки і часописи. І се є доказом, що наша мова і російська не є та сама, бо колиб справді так було, то уряд російський не переслїдував би так остро і безглядно української мови.

І в Австрії (в Буковині і Галичині) мова нашого народу була довший час упосліджувана. Але і тут знайшли ся люди, що пішли слїдом Котляревського і видвигнули нашу мову назад в письменьство. В Галичині більше як перед 60 роками перший почав писати чистою народною мовою поет, Маркіян Шашкевич. Він видав 1848 р. першу тоді книжку на народній мові п. з. „Русалка Днїстрова“.

На Буковині першим чоловіком, що 50 літ тому впровадив чисту народну руську мову до письменства, до книжок — був славний буковинський поет, Осип Юрій Федькович.

Бачимо отже, що доки мова нашого народу була упосліджена, доти не було у нас письменьства. Якже народна мова дісталась до книжок, то з тою мовою відродилось наше письменьство, а в слїд за тим поширили ся просьвіта і осьвідомленє народа. Виступили талановиті письменики. На Україні по Котляревському: Квітка Основяненко, Гулак-Артимовський, Гребінка, Гоголь, П. Куліш та Тарас Шевченко, котрий на рідній своїй народній українській мові висьпівав ґеніяльні, прегарні поезії і пісні. Вони захопили, одушевили, та пробудили до нового житя увесь наш великий український народ! Тарас Шевченко, сей найбільший наш поет міг лише на рідній народній мові так могучо і так до серця промовити нашому народови.

В Галичині також по Шашкевичеви виступили нові письменники. Устиянович, Володимир Шашкевич, а в найновійших часах такий великий письменик, як Іван Франко, Стефаник і и.

На Буковині по Федьковичеви виступив відомий поет, Ізидор Воробкевич, Ольга Кобилянська і и. І сегодня наше письменьство вже велике і має сьвітове значінє, воно цілком відрубнє і окреме від письменьства російського.

З того всього, що ми коротко переказали ось з історії про нашу і російську мову, кождий переконаєть ся, що спільної книжкової мови між Русинами і Росіянами ніколи не було і цілком нема, та що Росіяни мають свою відрубну і цілком иншу літературну мову, а ми Русини-Українці свою.

Але московські запроданці не зважають на се. Вони перекручують і заперечують істину-правду, бо невчених і темних людий легко їм баламутити.

Ще зручнійше москвофілам баламутити наших людий „єдинством“ російської мови, бо наше давнійше етимольоґічне письмо було на перший погляд подібне до російського. Бачать наші люди, що наше етимольоґічне письмо подібне до російського, тай думають, що се все одно.

Тимчасом не конче те, що подібне до себе, мусить бути тим самим. Так і з російським та нашим етимольоґічним письмом. Не у всім те письмо подібне до нашого, лиш дещо пише ся подібно, але цілком инакше вимовляє ся (читає ся) по російськи, а инакше по нашому.

Возьмім кілька прикладів.

Наше етимольоґічне ѣ (і) читає ся по російськи „е“, — наше етимольоґічне и, по російськи вимовляє ся „і“, — наше ґ, вимовляє ся по російськи „г“ і богато инших російських букв подібних до наших, вимовляє цілком инакше, як в нашім письмі. Се найліпше можна побачити із цілих слів. Подаємо ось для прикладу слова наші писані етимольоґічно і подібні слова російські, та як вони вимовляють ся (читають ся) по нашому а як по російськи.

По нашому пише ся і читає ся:	*по російськи пише ся:*	*а читатає ся:*
ліс	лѣсъ	лес
чоловік	чоловѣкъ	челавек
діло	дѣло	дело
зрілий	зрѣлый	зрелой
більший	большій	бальшой
голова	голова	ґалава
постановило	постановило	постанавіло
телеграма	телеграма	телеґрама
великий	великій	велікій
половина	половина	палавіна

Отже — як бачимо — є в російськім письмі кількадесять слів, котрі пишуть ся подібно як наші етимольоґічні, але цілком інакше вимовляють ся.

Щоби на далі не було ніякого баламуцтва, та щоби улекшити нашому народови науку нашого письма, постарав ся проф. університету п. Др. Стефан Смаль-Стоцький, що по всїх школах заведено фонетику, се є таке письмо, яким печатають ся тепер наші книжки та часописи. Тепер ми маємо свою правопись, а москалї свою і кацапським перевертням годї вже дальше баламутити наш нарід, нібн то наша а російська мова — се одна мова.

На се, що російська мова є чужою для нас і не має нічого спільного з нашою руською мовою, можна навести безлїк певних доказів. Для нас буде скорше зрозуміла навіть мова сербська, чеська, хорватська, як мова російська. Наш чоловік ще якось зрозуміє Чеха або Серба, але як би розмовляв з Росіянином, котрий не знає нашої мови, то не буде його розуміти.

Якже можна його розуміти, коли говорить ся:

по нашому:	*по російськи:*
когут	пєтух
малпа	обєзана
ґузики	пуґовіци
штани	брюкі
спідниця	юбка
орати	пахать
кінь	лошадь
лоша	жеребйонок
бузьок	аіст
жаба	ляґушка
цегла	кірпіч
червоний	красний
неможна	нєльзя
вікно	акошко
власний	собствєнний
платня	жалованє
смак	вкус
сварити ся	спорітъ
хвалитись	хвастаться
треба	нужно
смачний	вкусний
очи	ґлаза
масо	ґавядіна
борщ	щі

і т. д. і т. д.

Одним словом, російська мова для нас незрозуміла і як хто хоче її уміти то мусить учити ся, як кождої иншої чужої мови. А коли мова ся нам незрозуміла — то не є мовою нашою, а цілком чужою.

Тай наведемо іще один доказ на се, що наша мова і російська є чужі для себе мови.

З нагоди 50-ої річниці смерти Тараса Шевченка, майже усї російські поступові, прихильні Українцям часописи — посьвятили памяти Шевченка теплі згадки, помістили портрети нашого поета, а навіть виїмки з його творів в перекладї.

Між иншими журнал, що виходить в Петербурзї п. з. „Всемірная Панорама“ ч. 7. з дня 4. н. ст. марта 1911 р. — помістив гарний портрет Тараса Шевченка і виїмок з його поеми „Княжна“ в російському перекладі. І ось для порівнаня нашої мови з російською, подаємо сей виїмок з Шевченкової поеми в нашій мові як написав Шевченко, а по-при се подаємо переклад російський, взятий з висше згаданого журнала. Переклад сей подаємо в такім виговорі, якого Росіяни уживають в бесїдї.

Виїмок з поеми Т. Шевченка „Княжна“.

Український текст Шевченка.

Село! Село! Веселі хати!
Веселі з-далека палати —
Бодай ви терном поросли!
Щоб люде її слїду не найшли,
Щоб і не знали де шукати!
В тому господньому селї,
На нашій славній Україні,
Не знаю, де вони взялись,
Приблуда князь, була й княгиня.
Ще молоді собі були,
Жили самі, були багаті:
Високі на горі палати,
Чималий у яру ставок,
Зелений по горі садок,
І верби, і тополї,
І вітряки на полї,
І долом геть собі село
По-над водою простяглось.
Колись там весело було:
Бувало, літом і зімою
Музика тне, вино рікою
Гостей неситих налива;
А князь аж синїй похожає,
Та сам несмілим наливає,
Та ще й покрикує: „віват!“
Гуляє князь, гуляють гостї,
І покотились на помості.
А завтра знову ожива,
І знову пє, і знов гуляє.
І так за днями день минає.
Мужицькі душі аж пищать,
Судовики благають Бога;
Паниці знай собі кричать:
„І патріот, і брат убогих!
Наш славний князь! Виват! виват!
А патріот, убогих брат,
Дочку й теличку однімає
У мужика, — і Бог не знає,
А може знає та мовчить!

Російський переклад:

Сєло! Сєло! Красіви хати,
Красіви барскія палати, —
Пусть лучше-б тєрнам параслї,
Чтоб к нїм і слєду нє нашлї,
Чтоб і нє зналї їх!.. Каґда-то
В сєлє том Божєм жіл да бил
Какой-то князь, я нє спрасіл,
Как он папал туда. Баґато
С свaєй княґінєй маладой
Жіл князь, тот, взисканний судьбой,
Каґда-то вєсєло там било —
Без піршеств дня нє прахаділї,
Бивало, ґуслї дєнь-дєнской,
Ґудять, рєвут; віно рєкой
Ґастєй нєсітих налівает;
Всє пют...
Пян князь і ґостї пяни, —
І павалїліс на дівани.
А завтра снова ажівут,
І внов кутят, і снова пют.
І так за днямі днє друґіє
Мєлькают. Души крєпастния
Уж і нє станут, а піщат;
В судах за князя Боґа молят,
А ґостї знай сєбє ізволят,
Ім востарґатса, знай крічат:
„Наш князь — муж правіл самїх [страґїх!
І патріот і брат убоґїх,
Наш славной князь! Віват! Віват!
А патріот, убоґіх брат,
С крєстян чуть шкури нє сдірают
Паслєдной дочкі нє щадїт...
Ґудят апять, как в днє билиє
В палатах ґуслї; на сталє
Віно, пян князь, і ґостї пяни,
Дражат пали, звенят стакани,
А ґолод стонєт на сєлє...

Прочитавши текст український і той сам текст російський, кождий, хто уміє читати, побачить, що між мовою нашою а російською є велика ріжниця, і що мова наша, а мова російська є цілком окремими, иншими мовами. Наш чоловік тільки дещо зрозуміє з російської мови, а впрочім вона незрозуміла і чужа для нашого чоловіка. Так само наша мова для Росіян є чужою і також незрозумілою. Коли-б Росіяни розуміли нашу мову, то би не перекладали поезій Шевченка на російську мову, а друкували би їх в тій мові, в якій писав Шевченко, то-б то в українській.

Бачимо отже цілком ясно, що наша мова і російська не є одна і та сама, навпаки се чужі і ріжні собі мови.

Так і Русини-Українці є собі окремий, инший народ від російського, — а Росіяни се знов окремий, инший і цілком чужий для нас народ.

Військові справи.

Як відомо, межи переселенцями нашими, себто еміґрантами, знаходить ся в Америці много таких, котрі виїхали до Америки перед сповненем своїх військових обовязків а тепер бажали би вернути назад до рідного краю, однак з огляду на те, що чекає їх кара, позістають дальше в Америці. Суть рівнож такі, котрі як раз в сїм році мають ставити ся до бранки, однак по якімсь доперва часї хотїли би вернути до Галичини, та відбути свій обовязок військовий. В обох случаях суть певні улекшеня, особливо для тих, що доперва мають ставити ся до бранки. Іменно такі, котрі мають ставити ся до бранки, можуть дістати урльоп на рік і два роки, почім, вернувши до рідного краю, відбувають службу.

Очевидно, що такі справи рішає намісництво в Галичині, длятого треба таку справу віддати комусь в Галичині, щоби не тільки всьо зробив, але і постарав ся о користне полагодженє справи. Щоби однак інтересованим прийти в поміч і улекшити поворот до Галичини, прошу удати ся письменно до підписаного, при чім треба рівночасно прислати оден доляр за інформацію.

В письмі треба подати: Імя і назвиско — місцевість, повіт і рік уродженя — чи родичі позістають в Галичині, їх місцевість і почта, очевидно імя і назвиско родичів, — чи виеміґровали за позволенем староства, чи ні — подати докладну свою теперішну адресу, подати докладно місцевість, де єсть найблизший консулят австрійський.

Адреса: Австрія, Львів. Іван Бачинський ц. і к. капітан в пенсії, ул. Руська, 20.

Всї Американські руські ґазети прошу о поміщенє сеї статї.

КАЛЕНДАР.

МАЙ.

н. ст.	Дни	Руські сьвята
25	Четвер	Епіфанія еп.
26	Пятн.	Ґлікерії
27	Субота	Ізидора
28	Неділя	О Сліпор. Пах.
29	Понед.	Теодора і Мод.
30	Вівтор.	Андроника
31	Середа	Теодота і Юлії

НОВИНКИ.

** Редактор „Американскої Руси", господин Өеодоръ Ив. Гузѣль вибрав ся зі Львова до Лемберґу на дампифі, тай заїхав в жито... Побачив, що про теперішні наші відносини написали дещо „Свѣтъ" і „Правда" (доволі обєктивно), тай собі забажав переїхати ся здовж і поперек по „клятих українчиках". В послїднім числї своєї „казети" в статї „Расколъ украинофиловъ" налїв цїлу копицю всїляких дурниць, а всї ті дурницї припечатав -ось яким „шумним" порівнанєм: „... инакше вся тая борьба буде виглядати, як борьба Донъ Жуана съ вѣтраками." Який же то „моцно вчений" мусить бути г. Гузїль, коли він доси не знає, що з вітраками бив ся зовсїм хто инший, а не Дон Жуан!... Ми звертаємо на сїм місци увагу чесної алеґенської компанії, яка дала г. Гузїлеви „редакторський джаб", аби вона надїлила його відповідним докторським дипльомом, бо деж то можна, щоби така високо вчена людина ходила по божім сьвітї без нїякої відзнаки!..

** Минувшої суботи відплив з Ню Йорку на Середземне море пароплав Venezia, забираючи з собою всього на всього 35 пасажирів. З тих 35 осіб лиш одна є сьвітською людиною; прочі 34 се самі духовники, їх жінки та свояки. Замітне, що кождий із сьвящеників має висїсти в иншій місцевости. Оден незалежний пастор враз із своєю подругою вернули на своє давне місце у східній Африцї, 500 миль від морського побережа, де обоє занимають ся ревно місіонарською працею. Сей пастор говорив до одного з американських репортерів, що африканські дикуни приймають дуже радо нову для них, християнську науку. Ся країна для білих людий дуже небезпечна, бо невиносима спека висмоктує з них прямо їх житє.

На тім самім корабли від'їхав до Риму айришський сьвященик J. A. Cunnane з Балтімор. Його вислав до Ватикану кардинал Gibbons враз з „Петровим грошем", зібраним поміж вірниками римо-кат. обряду в минувшім роцї. Цікаві Американцї оглядали скринку з „Peter's Pence" із всїх боків і важили її у своїх руках. Скринка була на 3 стопи і 7 цалів довга, на 2 стопи і 10 цалів широка, а на 10 цалів глубока. Мусїла бути наповнена самими золотими грішми, бо двох людий ледви її втягнули на поклад. Зміст сеї скринки оцїнили знатоки на $35.000. Заки її доставлено до Ню Йорку, італїйський амбасадор в Вашінґтонї перерахував всї гроші і запечатав скринку своєю власною печаткою. Се зроблено на те, щоби цїловий уряд в Неаполю не мав права заглядати в середину сеї скринки, а тим самим, щоби вона, ненарушена нїякою сьвятотатською рукою, дістала ся безпечно на місце призначеня, т. є. до стіп самого папи римського. Висланник кард. Гіббонса, скоро тільки прибув на корабель, віддав сю скринку під догляд корабельного скарбника, який примістив її зараз у великім сейфі.

Коли арх. Farley їздив до Риму в 1908 р., взяв був тоді з собою $40.000 в золотї, а сї гроші передав йому висше названий кард. Ґіббонс. Філядельфійські католики заслали до столицї апостольської в р. 1909 $14.000 в золотї, а бразилїйський архіеп. з Буенос Айрес відослав в тім самім роцї $20.000 в золотї.

** Диспенза від папського декрета „Docente Apostolo." В останних днях оповіщено для галицьких епархій диспензу від папського декрету „Docente apostolo", котрим забороняє ся сьвященикам занимати місця урядників у фінансових інституціях та видавати часописи для бизнесу. Диспенза ся звучить: „На основі призволеня сьв. отця, даного за посередництвом консисторської конґреґації 15 лютого 1911 р., уповновласнюю ся всїх сьвящеників, котрі доси належали до управ, до надзірних рад в позичкових банках або в якихнебудь щадничих заведенях, сповняти сї чинности протягом двох лїт, починаючи з 15 лютого 1911 р. Заразом після приказу сьв. отця висказуємо бажанє, щоби за сей час підготовили ся сьвітські люди до сповнюваня сих чинностий." Ся диспенза відносить ся виключно тільки до галицьких дієцезій. Про Америку нічо не згадує ся

** З орґанїзації Русинів в Канадї. В недавно заложенім орґанї руських фармерів в Канадї, „Новий Край", поміщено в одним з останнїх чисел статю, в котрій взиває ся всїх тамошних Русинів до утвореня одної, народно-політичної партії, в цїли тїснїйшої злуки. „Бо коли глянемо — пише ся часопись — на иньші народи, котрі хоч в меншім числї, як Русини, заселюють Канаду, а мимо сего мають своїх заступників у парляментї і в соймах, а Русини не мають анї одного свого посла, то се дуже немило вражає кождого сьвідомого Русина.

Возьмім прим. під увагу провінцію Альберту, Саскачеван і Манїтобу. В Манїтобі 15 тисяч Ісляндців мають своїх двох послів, 35 тисяч Нїмців одного посла, 10 тисяч жидів одного посла, 25 тисяч Французів трех послів а 50 тисяч манїтобських Русинів не мають анї одного свого посла. В провінції Саскачеван 45 тисяч Нїмців мають двох послів (оден вибраний самими Русинами), 15 тисяч Французів мають одного посла, а около 48 тисяч Русинів не мають ані одного свого посла. Так само сумно стоїть справа в провінції Альберта: 45 тисяч Русинів навіть не пробували вибрати хочби одного свого руського посла.

Кождий Русин признає проте, що так дальше не може бути. Бож навіть сором, щоби 200 тисяч Русинів в західнїй Канадї не мали анї одного свого посла. До сего часу вибирали Русини на своїх послів чужинців, але сї посли дїлають більше на шкоду, чим на хосен канадийських Русинів. Тож маємо тепер сотки образованих Русинів в західнїй Канадї, які певно лїпше заступали би ся за нас, чим наші вороги. Послїдна пора — каже „Новий Край" — щоби пробудити ся з оспалости і глянути в будучність. Час вже закинути ріжні ґазетярські лайки, занехати ріжні релїґійні і партійні спори, а крайна пора злучити ся в одну велику народну партію, якої стремлїнєм має бути виборене руських послів і полїтичної поваги для канадийських Русинів. Лише в сповненю тої задачі повинні поступати усї згідно, без нїякого упередженя, бо в єдности сила!"

** Унія із старообрядовцями. Донесеня про приготовленя до унїї католицької Церкви із сектою росийських старообрядовців, находить потверджене в „Gazet-ї kosciel-ній", яка пише: „З Петербурга надходять вельми вдоволяючі вістки, що між примасом католицької Церкви в Росії, а епископами т. зв. старообрядовців, сеї секти православної церкви, яка берегла християнської віри доси вельми основно, і яка є дуже зближена до католицької Церкви, ведуть ся тепер переговори що до унїї з нашою церквою. Був би се приріст для Церкви о 10—12 міліонів душ. Кількох визначних старообрядців, між ними двох їх епископів, вже признало першеньство папи і мало вже заключити унію. Подрібні розговори епископів і сьвящеників із громадами, мають підготовити унію цїлої секти з Римом.

** Перехід руської громади на латинський обряд. Знов нотують галицькі часописи про новий перехід нашої громади на латинський обряд; причиною є о. Гамерський, парох Чашина, московський батюшка. Селяни — національно осьвідомлені. Єсть в селї читальня „Просьвіти" і селянські склепи. Перед двома роками, на місце сьвященика патріота, прийшов до Чашина о. Гамерський. І від першої хвилї розпочав боротьбу з селянами, хотячи з них зробити москалів. І через цїлий час з проповідницї ганьбить людий, називаючи їх „чортами-Українцями"; кричить: „забирайтесь на Україну, як ви Українцї і там побудуйте собі церков, бо я повикидаю вас всїх з церкви". Такі крики що недїлї. Селян се обурювало і просили о. пароха, щоби лишив їх в спокою; та се нїчого не помагало. Тодї зійшли ся люди з цїлого села на раду і написали скаргу до владики Чеховича. Зі скаргою сею поїхало кількох селян як відпоручників; Владика Чехович відобрав скаргу і казав їм їхати домів, кажучи, що справа буде розслїджена. (Чи передше виганьбив селян „свиньми, худобою" і т. д. — про се часописи не згадують. Прим. складача). Цїлу справу до розслїдженя дістав о. Бірецький, декан в Лїську, котрий приїхавши на місце замість провірити справу, казав селянам о. Гамер. ще перепросити, а відїжджаючи, дав цїлу скаргу о. Гамерському до перечитаня і відписаня собі імен тих людий, що скаргу писали. І тепер почав о. Г. на селянах мстити ся. Коли помер оден з господарів, котрі підписали скаргу, не хотів його похоронити, так що труп лежав чотири дни без похорону і аж на приказ декана похоронив о. Калужняцький з Загіря. А парох з Чашина, о. Гамерський сказав своїм парохіянам при тій нагоді: „видите, як того, не буду ховати жадного з вас". Дїти позістають без хресту, люди несповідані, а тепер умирає знова оден з тих, котрі підписували і о. Гамерський заповів, що як умре, то його хоронити не буде. Крім сего заскаржив звиш 120 селян до суду, денунцює до староства, а в Сьвітлий Понедїлок Служба Божа відбула ся при порожних стїнах, бо всї буквально вийшли з церкви, коли їх зачав ганьбити, і заповіли, що як довго о. Гамерський буде в Чашинї, до церкви ходити не будуть. А кромі сего видячи, що Владика Чехович не хоче їх увільнити від о. Гамерського і нїчого в тім случаю не робить, постановили в числї до 600 душ перейти на обряд латинський.

** Протижидівська авантура. Польські часописи доносять, що в селї Карові, равського повіта, парібки напали в першім дни Великодня на фіру жидівських різників з Угнова, побили їх, одного навіть тяжко, та заграбили візок і коня. Тодї один різник побіг до Угнова і повідомив жандармерію. На другий день в селї явило ся кількох жандармів, але не могли нїчого вдїяти, бо селяне не хотіли анї віддати візка з конем, анї позволити на арештоване виновників. В додатку кинули ся на Жидів, що стояли гуртками і тяжко їх побили. Угнївського рабіна, що навинув ся тодї в селї, стягнули з фіри, так що він лише утечию уратував ся від калїцтва. Вкінци під проводом війта Миколи Кота, кинули ся й на жандармів. На телеґрафічне візванє прибула до Карова компанія війська з Рави руської і аж тепер арештовано 24 людий, між ними й Миколу Кота, та відставлено до повітового суду в Угнові. Намістник вислав на місце авантур делеґата намісництва, радника двора Зімного. Стверджено, що ранених є 6 Жидів, між ними два тяжко. В селї полишено на кілька днів 8 жандармів. Галицькі польські часописи роблять з тої авантури антижидівські заворушеня, і пригадують подібні заворушеня в Угнові сперед 8 років і з радостю вигукують під адресою сіоністів, як виглядає в практицї „sojusz syjonsko hajdamacki".

** В сьвіт за хлїбом! Дня 2. мая виїхало з Кракова осібним поїздом 300 родин українських, складаючих ся з 700 осіб. Се велике число наших бідаків виїхало з Галичини на Гамбурґ, до Канади, шукати хлїба, якого в своїм краю не могли знайти. Еміґранти походять з заліщицького та борщівського повіту і з Буковини.

** Новий військовий закон. Від кількох тижнїв нараджувались правительства австрійське і угорське над заведенєм нового військового закона. Онодї наради покінчились згідно і ухвалено змінити перестарілу процедуру карну, та заведенє дволїтної служби при австрійськім війську.

** Піяньство на Угорщинї. Будапештенський, мадярський педаґоґічний журнал звертає увагу на число корчем в Угорщинї, яке кілька разів перевисшає число шкіл. На 16.547 народних шкіл припадає 60.220 корчем, се є чотири рази більше. Одна корчма припадає на 250 людей, а одна школа лише на 1.800.

** Нїмецький цїсар з своєю жінкою і одинокою дочкою, Вікторією, був через пару днів в гостинї у свого товариша „з божої ласки" і свояка, анґлїйського короля, Юрія. Цїсар виганяв ся приватними автомобілями по цїлім Льондонї, наговорив ся до сита з всїлякими анґлїйськими льордами, а наконець поштикав ся за щось із своїм кузином Джорджом і вернув у свої „контри", чи там: до свого улюбленого „фатерлянду". Як велить двірська етикета, анґлїйська королївська пара враз з цїлим своїм двором відпровадила рідких а дорогих гостий на желїзничий двірець. Тут король Юрій почав з цїсарем Вільгельмом якусь живу дебату. Він хотів свого від'їзджаючого гостя про щось-там переконати, чи щось-там йому пояснити, і притім так завзято лупив правою рукою в долоню лївої, що сей спосіб переконуваня звернув увагу чисельно зібраної на стації публики, про що король був мабуть призабув. Таке поламанє двірської етикети вивело з рівноваги горячого Вілюся і він остентаційно показав Юркови плечі, та став вести розговор з одним анґлїйським льордом. Король почав тодї говорити з другим подібним льордом із свойого окруженя. Заїхав поїзд і цїсар скочив швидко до ваґону. Володітель Великої Британії зложив Вільгельмови глубокий поклін (так велить етикета!) і обі коронованї голови розійшли ся, не подавши собі навіть рук на прощанє... А молоденька цїсарівна, Вікторія може навіть не звернула уваги на сей інцидент, бо її головку обсїли инші думки... Одній своїй приятельцї признала ся „під секретом" (сей „секрет" рознесли телеґрами та кабельґрами по цїлім божім сьвітї), що молоденький князь Валїї — се собі гарний матеріял на мужа... „Я не хочу бути — мовила цїсарівна до своєї приятельки — анї Баваркою, анї Віртемберґеркою, анї навіть Віденкою. Хочу бути Англичанкою..."

Як показує ся з того всього, то коронованї голови і їх нащадки мають свої питомі „злидні..." Цїлком так, як і у всїх пересічних „фольків", тільки хиба з тою ріжницею, що про злиднї звичайних смертельників нїч не пишуть ґазети, або як пишуть — то дуже мало і зовсїм иншим „стильом".

** Сьвітляні стріли. В пруській армії мають завести пістолї, які би служили до осьвітлюваня поля боротьби. Сї пістолї викидають зі себе підчас стрілів ясні жмути сьвітла і осьвічують поле на 200 метрів широкости і то на час 8 до 10 хвиль. Коли стріляє який стрілець раз по раз, або двох на переміну, то осьвітленє може тревати довший час. Се сьвітло є двоякої краски, червоне і біле. Червоне сьвітло служить для ріжних воєнних знаків, а біле для осьвітлюваня. А дальше такими стрілами можна дуже легко підпалити соломяні стріхи і збіжа.

** Доходи Італії від туристів. Історичні і артистичні богацтва Італії, рядом з чудно гарною природою і здоровим підсонєм, притягають туди велике число туристів. Італїйські гостинницї заробляють від чужинців чистого доходу 150 міліонів лїр на рік. До сих доходів додаймо ще видатки туристів на 400 міліонів, а одержимо гарну сумку 550 міліонів, яка остає ся для лїнивих Італїйців.

** Дитина з двома головами. В Марі, коло Медіоляну, привела на сьвіт жінка послугача громадського дівчинку з двома головами. Лікарі заявили, що треба перевести операцію. Операция тревала годину і повела ся добре. Дитина буде, після лїкарських упевнень, жити.

** Міліонер волоцюга. В Брукселї арештовано недавно в однім готелю двох гостий, яким властитель сего готелю закидав міжнародне обманьство. Оден з них, Брандрет, походить з Нового Йорку, а другий, Матіяс, з Парижа. Перший з них представив ся яко богатий чоловік, а Матіяс заявив, що є його секретаром. Однак анї полїція, анї суд не повірили їм, і обох засуджено за волокитство на два роки примусової працї в домі убогих. На донесенє однак нюйорської полїції, що Брандрет є дїйсно богатим чоловіком, бо міліонером, сейчас обох увільнили по 28 дневнім побутї в домі убогих.

** Десять найцїннїйших книжок на сьвітї. Американець P. Dog займав ся в одній з часописей питанєм, котрі з десяти печатаних творів можуть бути найдорожшими. На першім місци кладе він Гутенберґову біблїю, значить, взагалї першу печатану книжку, якої вартість тепер доходить до 150.000 дол., а яку тепер на книжковім ринку дуже тяжко дістати. Другою неменше цїнною книжкою є „Псалтир" з 1457. року, якого цїна є рівнож майже 50.000 дол. Се є перша книжка, на якій стрічаємо вже рік виданя. Третя книжка се: „Огляд історії Трої" з 1469. року; є се перша печатана книжка на анґлїйській мові. До сих рідких, цїнних і дуже дорогих в цїні книжок належить перше виданє Шосера „Кантербери Тайлс" з року 1478, як також „Морт Артур" Томи Малера з 1485. року і перше виданє Шекспірових творів. Сї твори находять ся тепер в руках Американцїв, які заплатили за них 18.000 дол. Рівнож незвичайно високо цїнить ся перший „Устав законів" для Зединених Держав. Сего устава остав ся до наших часів всього оден примірник, який находить ся в біблїотецї д. Шурша в Бруклинї і оцїнює ся на 25.000 дол. вартости. Першою печатаною книжкою в Зєдинених Державах є книга псальмів з 1640. року, що остала ся в 10 екземплярах. Надзвичайну має вартість рівнож перший повний примірник Шекспірового твору „Венус і Адоніс", ся перша поява Шекспірового ґенія. На останне місце ставляє д. Dog виданє Перальтера з 1459. року.

** „Просить ся не плювати". Петербурська часопись „Заґада", описує, що в остатних часах [illegible] вистав портрет відомого [illegible] го публїциста з Нового Времени, Меньшікова. Мабуть предвиджуючи небажані наслїдки, сей портрет, мальований олїйно на полотнї, проти звичаю, виставлено за склом. Але й се нїщо не помогло, його опльовано... Адміністрація вистави заосмотрила тодї сей портрет написом: „Просить ся не плювати!"

** Що се є міліярд? Міліярд або тисяч міліонів пишеть ся так: 1.000.000.000. Як величезна ся сума, можна дізнати ся із слїдуючих примірів. Коли хто рахує 1, 2, 3, 4, 5 і т. д., то в мінуті нарахує до сто а на годину до 6.000. Щоби начислити один міліярд, мусїв би чоловік без перерви в день і ніч рахувати через 24 лїт і 8 місяців. Щоби перевезти міліярд в золотї зелїзницею, треба 64 ваґонів. Для перевезеня міліярда в сріблї потреба 1000 ваґонів. З міліярда золотом перероблєного на дріт можна обвести раз кулю земську. До перенесеня міліярда золотої монети потреба 6.000 людий, коли кождий з них возьме по 25 фунтів. До перенесеня міліярда срібла в монетї треба 500 тисяч людий. А є люди, що мають по 8 до 10 міліярдів мастку, на які зложили ся піт і кров працюючих мас!

** Будучність після Едісона. В журналї „Cosmopolitan" появила ся недавно статя Едісона про державу будучности, яка є цікава із гумористичних зглядів. Славний винахідник пише між иншими: Вже недалекий сей час, коли вистарчить вложити до машини матеріял, ґузики, нитки і додатки, щоби по натисненю ґузика із другого отвору машини вийшов готовий і опакований ґарнітур. Хатна обстанова з дерева буде заступлена зелїзною а однак буде богато дешевша і лекша, чим деревляна, причім зелїзним меблям можна буде надати краску ріжних родів дерев. Тепер уживаний папір заступлять нїклем; листок із нїклю, що буде мав ледви одну тисячну міліметра грубости, буде о много тревалїйший чим папір. В сей спосіб можна о грубости 4 центим. містити буде 40.000 сторін і буде далеко дешевша від теперішної, паперової книжки тої самої величини. Вага сеї книжки не буде перевисшала пів кільоґрама.

** Що край, то обичай. І справдї так. Ось що читаємо в одній часописї про похоронні обряди в Япанї:

Коли тільки стан хорого погіршить ся до тої міри, що смерти можна сподїватись в короткій хвилї, тодї слабого переносять до осібної кімнати, бо вірять, що се инше окруженє може своїм впливом полїпшити стан хорого. Коли одначе стан хорого не полїпшуєсь, тодї коло його уст кладуть кусєнь вати, щоби бачити, коли хорий вмер. Доки чоловік віддихає — вата рухає ся, коли ж перестане рухати ся, то се знак, що чоловік не жиє.

Коли смерть наступила, тодї найблизший свояк бере плащ небіщика, виходить з ним на стрих і стає над тим місцем, де вмер хорий. Тодї бере плащ за ковнїр, вдаряє по нїм рукою, замахує в сторону півночи три рази і проголошує відповідні слова. І так за першим разом виголошує імя помершого; за другим його занятє, уряд, чи що; за третим ударом проголошує його смерть. Потім роблять малу скринку, в яку кладуть картку з написаним на нїй іменем небіщика. Се звесь гон-пак-кве, або скринка духа небіщика, і її ставлять в головах мерця.

По сїм волосє небіщика складають дуже легонько на голові і закладають тут усї гребінцї, яких той уживав в своїм житю. Кореанцї ховають також усї зуби і обтинки нїгтів, перехованї від дитинства і тепер все те кладуть в мішочку коло мерця.

Звичайно кладуть небіщика на столї, вбирають його в гарну одїж та накривають сїткою. Побіч ставлять чимало страв, а на окремім столику річи мерця: окуляри, пера, чорнило, ніж і т. п. В сусїдній кімнатї клякають чоловіки лицем на схід а жінки на захід і плачуть за небіщиком. Доперва третого дня приносять труму. Спід її посипаний мукою з рижу, щоби мягко лежати. Вложивши тїло, порожні місця побіч тїла напихають старою одежию померлого. Сюда кладуть також дрібні річи, яких той уживав за житя.

Тїла не ховають зараз, але забите в трумнї тримають часом по кільканайцять днів.

Загалом Кореанцї дбають о мертвих більше ніж о живих. Тому злодїї там крадуть іноді тїла і опісля жадають великого окупу. В такім разї родина готова віддати весь масток, щоби тільки викупити тїло свояка. За живого, взятого в неволю, не дали би нїколи тілько окупу.

E 83

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Маргон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шарщонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз“ — принимає членів до 45 літ життя.
Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1,000.00.
В разі смерти члена кляси „Б“ (половину посмертного) $500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ $400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ $200.00.
Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.
В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпиталю божевільних. Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декляраций без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні деклярациї, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ. мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярациї було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненєм слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярациї пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярациї.

Місячні справозданя В. Е. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза в Америці.

Ч. 46 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Михаїл Смик отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Борова Гора дня 7 мая 1911.
Михаїл Смик.
Сьвідки:
Василь Жеруха,
Илько Смик.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 46.
Стефан Дробняк, предс.
Михаїл Ґбур, секр.

Ч. 1685 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Андей Павлик отримав як посмертну запомогу по жені Розалії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Львів дня 28 цьвітня 1911.
Андрей Павлик.
Свідки:
Стефан Кульчицький,
Михайло Вудкевич.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 66.
І. Лазорчук, предс.
П. Вильховий, секр.

Ч. 118 КВІТ $15.00
на пятьнайцять долярів, котрі п. Василь і Анна Демянович отримали як посмертну запомогу по сині Семені з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Ст. Клер, Па. дня 15 мая 1911.
Василь і Анна Демянович.
Сьвідки:
Анна Одарек,
Анна Хиляк.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Відділ 228.
Ю. Жилич, предс.
Марія Вислоцька, секр.

Ч. 1822 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Сильвестер Ямрожий отримав як посмертну запомогу по жені Олені з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Тейлор, Па. дня 11 мая 1911
Сильвестер Ямрожий.
Сьвідки:
Казимир Біловус,
Федор Шумейко.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 92.
Іван Трач, предс.
П. Вонкивіч, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Усіх Вп. п. місцевих секретарів відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошеня в справі мітинґів призначені до друку в рубриці „Рух в відділах Р. Н. Союза“ присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнійше в понеділок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописи. Усі оголошеня, які прийдуть до редакції пізнійше як в понеділок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

НЮАРК, Н. ДЖ. Братство сьв. Володимира, від. 190, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинґ відбуде ся в суботу, дня 27-ого мая с. р. о. год. 8-ій вечер в галі п. Бельского при 96 Pacific St., Newark, N. J. Неявившии ся член заплатить $1.00 кари.

При сій нагоді подає ся до відома всім чесним родимцям, неналежачим єще до нашого Братства, що до дня 10. червня включно принимаємо нових членів до Братства без вступного. (Вступне до Союза після статута). Хто бажає обезпечити себе на случай якого сумного випадку, нехай корпстає з сеї оферти і вступає до Братства сейчас, бо опісля може бути за пізно. Голосіть ся на адресу братського секретаря: Gregory Ginda, 146 Pacific St., Newark, N. J. — Гр. Ґінда, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Братство сьв. о. Николая, від. 127. повідомляє, що нових членів до Р. Н. Союза і Братства буде принимати ся протягом місяця червня без вступного. — Бунгар, секр.

Н. С. ПІТСБУРҐ, ПА. Братство сьв. Георгія, від. 250, подає до відомости своїм членам, що на ...го мая 1911 р. відбуде ся посьвячене фани. І в сей день кождий член має появити ся до церковної галі, точно о 7-мій годині рано. Неявившій ся член безусловно заплатить 1 дол. кари, бо так єсть ухвалено на остатнім мітинґу. — Д. Мацйовський, предс., В. Стадник, кас., І. Станко, секр.

Пошукуваня.

Де є Володимир Левицький, 11-літний хлопець, котрий перебував через пять літ з родичами в New York-у при улици St. Mark's Place, ч. 103 а перед трома тижнями пропав без сліду.

Сей хлопець був бльондин, очи брунатні (Brown), сорочка і краватка чорні, споднї короткі також чорні, сурдут сивастий з паском, черевики до шнурованя чорні.

Хтоб його віднайшов, зістане добре винагороджений, а він сам нехай без боязни поверне домів, а родичі всьо йому простять.

PETER LEWICKI,
103 St. Mark's Pl., New York, City.

Хто знає, де є Дмитро Жирий, нехай зголосить місце його побуту на адресу його, низше підписаного вуйка, а дістане за прислугу 3 доляри. Або сам мій сестрінець, або той, хто його знає, нехай пише на адресу: Wasyl Semko, 622 Warren Str., Hudson, N. Y. 20-21

Де є Василь Долинка, родом з Нацюва-Борицко, Угорщина, що перебуває десь в Америці. Належить ся йому посмертна запомога з каси Р. Н. Союза, по помершім його браті, Юрію Долинка. Хтоб про него що знав, зволить повідомити про се уряд відділу 52 на адресу: John Feshko, 12 Prospect str., Holyoke, Mass.

Де є мій чоловік, Павло Курилець, котрий перед двома роками виїхав з Seymour, Conn. за роботою і поннїшний день не дає о собі знати. Хтоб знав що про нього, або він сам, нехай зголосить ся на адресу: Марія Курилець, Box 186, Seymour, Conn.

Де єсть Іван Лучканин, котрий відїхав з Нортгамптон, Па. около 3 тиждні. — Пошукуєсь його в важній справі. Хтоб о нім знав, або він сам, нехай напише на адресу:
JOHN J. SWALLOW, Undertaker
Northampton, Pa.

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

уладжує Братство сьв. Николая, від. Р. Н. С. 127.
B BUFFALO, N. Y.

в понеділок, дня 29-го мая с. р. в великій галі при Longare Central Ave. Початок точно о год. 7.30 вечер. На сю веселу забаву, запрашаємо всіх членів Братства і всіх чесних Родимців. Тікет 25 цент. — Комітет.

Позір! Русини! Позір!

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює Сестрицтво сьв. Надії, від. Р. Н. С. 214,
B McKEES ROCKS, PA.

в вівторок, дня 30. мая с. р. у просторій галї Harrison при Hellen St. Початок о год. 5-тій вечер. Запрошує ся всіх місцевих і позамісцевих Русинів та Русинок. Приходіть всі, а не пожалуєте труду. За добру забаву ручить

Комітет.

Просимо Всіх!

Великий Баль

уряджує гр.-кат. Парохія сьв. о. Николая в Troy, N. Y. дня 29 мая с. р. в „Німецькій Гали“ — „German Hall“. Початок о 7-ій вечер. Вступ 25 ц. На сей баль запрашаємо всіх місцевих і сусідних наших чесних Родимців. Зійдемо ся, забавимось, поговоримо, пісні засьпіваєм, а і відпочати буде коли, бо слідуючого дня анґлійське сьвато! Що кождий буде мило згадувати сей вечер — за се ручимо! Тому: до побаченя на балю!

КОМІТЕТ.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устроює Сестрицтво сьв. Ольги в Ню Йорку, гора міста, відділ І. в суботу, дня 27. мая с. р. в Чеській Соколовні N. 525 E. 72-nd St., New York City. Початок точно о год. 7-їй вечером.

Запрошуємо на сей баль всіх місцевих і дооколичних Русинів, а хто приїде, не пожалує труду, бо на сім балю буде грати знаменита Руська Банда з Jersey City, N. J.

За добру забаву ручить

КОМІТЕТ.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

а притім і посьвячене братського прапора (фани) устроює Братство сьв. Ів. Хрестителя, від. Р. Н. С. 182, в Dixonville, Pa. дня 30. мая с. р. в галї Брікса. Обовязково має явити ся кождий член нашого Братства, бо котрий не прибуде, заплатить 1 дол. кари. Всіх Русинів і Русинок з нашої місцевости і зі всіх дооколичних плейзів щиро запрошуємо. Вступ від мужчини 50 центів.

Онуфрій Дашинич, предс.,
Теодор Артимович, кас.,
В. Кульчицький, секр.

Запрошене.

Товариство „Запорожська Січ“ під покр. сьв. Володимира, від. Р. Н. С. 206, в Woonsocket, R. I. запрошує усіх місцевих і дооколичних Русинів, як також всі Хвальні Братства взяти участь при посьвяченю прапорів нашого Товариства, яке відбуде ся дня 30-го мая 1911 р. По посьвяченю, просто з церкви, запрошуємо всіх наших Вп. Родимців на Баль, котрий відбуде ся у просторій галї при 44 Social Str.

Прийдіть, Братя Русини, на означений день, а не пожалуєте труду! За добру забаву і вдоволяючу музику ручить уряд Тов.: Михаїл Чагарин, предс., Олексей Ковальчук, касієр, Станислав Виспянський, секретар.

Позір! Позір!

Заходом „Укр. Драматич. Клюбу“ в БРУКЛИНІ

відограє ся пораз перший представлене

ПЕЩЕНА ДИТИНА

хороший і поучаючий образ з житя народного в 4-ох діях
в суботу дня 27-го мая 1911 р.
в „CECILIA HALL“
101—103 Grand Str., Brooklyn, N. Y.

ОСОБИ:

Іван, старий господар	т. А. Яцишин
Олена, його жінка	т-а К. Добромиль
Дмитро, їх син	т. Ю. Павчак
Галя, сирота, їх вихованка	т-а К. Печена
Мортко, арендар	т. М. Андрушко
Стефан, сволк	т. Д. Смотадиюк
Данило	т. І. Савіцький
Петро, тов. Дмитра	т. І. Балко
Ґрэць. „ „	т. І. Савіцький
Мартин, дит. Дмитра	т. Д. Шарко
Касуня, „ „	т. І. Каправ
Іванько. „	т. Ю. Ткачишин
Павло, господар	т. В. Ґуде

Режісер т. Ю. Павчак. Музика п. П. Крука.

Початок точно о год. 7.30 вечером.

Ціна місць: Крісла І рядні 75 цнт., II-рядні 50 цт., III рядні 35 цт. Місця стоячі 25 цт.

По представленю Великий Баль.

Всіх Вп. Родимців з Бруклина і околиці просимо о численну участь в нашім представленю.

За добру забаву і добру обслугу ручить

КОМІТЕТ.

Пошукуєсь спільника

до дуже рентовного бизнесу Шифкартового в самім місті Ню Йорку. Сей бизнес існує від довшого часу і має велику будучність. Дотеперішний прихід тижневий в 50 дол. і висше. Вимагаєсь около 800 дол. готівки і знане кореспонденции в руській і польській мові.

K. H. c/o SVOBODA,
83 GRAND ST. JERSEY CITY, N. J.

Жертви на фонд ім. А. Кодка.

Оголошено в числі 14-ім	$1.00
„ „ „ 20-ім	14.50
Дм. Капітула, McAdoo, Pa.	1.00
Разом - - - -	$16.50

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНОЇ ШКОЛИ“ в ГАЛИЧИНІ.

Зібрано в місцевости Ormrod, Pa. 6 дол. 40 цнт. На сю суму зложили ся слідуючі пп. жертводавці на хрестинах у пп. Боньчак: по 1 дол.: Ів. Онушка і Ст. Сорокач; по 50 цнт.: Дм. Бала, П. Боньчак, Н. Савка і Кат. Савка; по 25 цнт: П. Бруцяк, Ф. Рэдь, Мих. Ґурняк, Б. Калецький, Мих. Семаньчик, Ів. Вівер і П. Сегарчук; по 20 цнт.: Мих. Чарович і П. Ґурняк; по 10 цнт.: А. Сех і Гр. Савка; П. Томко 5 центів. — На хрестинах у п. Ник. Савки зібрав П. Боньчак 1 дол. 30 цнт. — На весілю у п. Мих. Чаровича зібрано 2 дол. 30 цнт. — Разом $10.00.

З поважанем
Іван Онушка,
Ormrod, Pa.

Мирослав Гординський з Higganum, Conn. $1.00. — Загальна сума $11.00.

ЖЕРТВИ НА ВИБОРЧИЙ ФОНД В ГАЛИЧИНІ.

Хвальна Адміністраціє! В долученю пересилаю чек на $3.25 на виборчий фонд в Галичині. Ся квота зібрана на річнім мітинґу братськім в West Newton, Pa. Прошу ласкаво післати куди належить.

З поважанем
о. Ст. Ващишин.

Оголошене.

Кожда особа, що заплатила гроші почтою або особисто за лічене в інститутах: „The Collins New York Medical Institute“, „Dr. Ferdinand Hartman“, „The Vienna Medical Institute“, „Dr. Landes“ або „The Universal Medical Institute“ за случаї пороненя, зігнаня плоду, виліченя з сухіт або туберкульози — нехай зашле своє імя і адресу зі всіми листами, одержаними від повисших докторів, до: Henry A. Wise, U. S. Attorney, New York, N. Y.

ВІД ГОЛОВ. УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Розхід за місяць цьвітень с. р. єсть:

За померших членів або їх жени і за випадки каліцтва.

В.	162.	Юґас Теодор	$800.00
„	229.	Чарновський Вацлав	1000.00
„	1.	Дудяк Андрій	1000.00
„	13.	Панц Йосиф	600.00
„	105.	Падла Ілько	1000.00
„	104.	Чех Яков	1000.00
„	3.	Жидлович В. м. Насті	400.00
„	37.	Горощак Нас. ж. Ілька	400.00
„	95.	Чернянський Андрій	200.00
„	114.	Кардонич Іван	200.00
„	70.	Баран Александер	100.00
„	61.	Крамар Іван	100.00
„	192.	Врублїнський Яков	100.00
„	164.	Бабяк Йосиф	100.00

Разом виплачено запомог	$7,000.00
Платня Гол. уряд. за цьвітень	270.00
Адміністр. Союза за цьвітень	166.23
За календар руський. і слов.	2.694.45
Весь розхід виносить	$10.130.68

Розмет платить 11.642 членів на ціле посмертне (кождий по 82 цнт.) і 1627 членів на пів посмертного (кождий по 41 центів).

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза“ по 10 центів, на Резервовий Фонд по 5 центів, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі, на Еміґраційний Фонд по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол., а на половину посмертного 59 центів.

Дм. Капітула, гол. предсід.
А. Шаршонь, гол. касієр.
С. Ядловський, гол. секр.

Хліб.

(Мініатура.)

Літний поранок. Сиджу в тіни шабльоново стрижених лаврів, при однім з численних столиків, стоячих перед реставрацією на бульварі великого міста.

Ясно і приманливо сяє небо понад високими дахами; ще не вспіли притьмити його ні денна киптяга, ні дим безчисленних коминів, що то робить мійський воздух таким тяжким, важким. Щойно скроплені вулиці загомоніли одноманітним, оглушуючим гамором — тим гуком величезного пчільного вулия, що то є признакою великомійського житя, та говорить про жажду і нетерплячку, погоню і борбу, починаючу ся в місті сейчас по коротенькім нічнім відпочинку. Ще на пів сонні люде біжуть поуз мене, спішучи до свого діла, а одностайний гук і гамір бульвару в ряди-годи проривають різкі сигнали електричних возів. Збуджений, рівнож ще півсонний кельнер заставив на столику передімною жадане снідане. Наливаю горня сильною, чорною кавою і відломлюю з сьвіжо спеченої, ще теплої булки, кусник; відломлюю його зовсім механічно, не думаючи про нього, а мої очи блукають по бульварі, де житє починає що раз горячійше кипіти, а грохіт перелітаючих возів збільшає ся, стає голоснійший, гамірнійший.

Не єсьм голодний. Без думки, от так, з привички тільки, ламаю булку і часами підношу відломаний кусник до уст. Навіть не замічаю того, що їм, та наче у сні чую лагідний, мягкий запах булки — вона майже парує ще, коли її розломлюю — так ясно, біло, сяє ся добре випечена, смачна, пахуча булочка.

Мені вона однак не смакує. Нараз обхоплює мене — сам не знаю чому — обридженє проти сего мягесенького пахучого, білого хліба, якого теплочую під пальцями. Тому власне, що він такий білий, мягкий. А обхоплює мене велике обридженє не лиш проти хліба, але проти цілого отсего кипучого житя на сих запорошених вулицях, проти перегонюючих ся людей, проти цілого міста, сего величезного, задимленого, проклятого, проглочуючого сотки людських жить пекла. Дзвоню на кельнера, плачу і йду — йду гамірними, натолоченими людьми вулицями. І думаю про хліб.

Не про сей мягенький, білий, пахучий хліб, що то я його перед хвилиною ломав без думки, рівнодушно, про сей великомійський хліб людей, хорих горячковою феброю. Думаю про иньший хліб: твердий, чорний, з остяками, про хліб, що не дає думкам заснути, коли його проломлює ся, що десь з глибин душі викликує думи, богато їх, а дивних, наче казка, — сей хліб, що родить пошану, а говорить голосну мову, коли його ломити і їсти. Про сей говорячий, хоть чорний і з остяками хліб.

І я не єсьм уже більше у пишнім, переливаючім ся житєм, великім місті: наче у млі потапають його високі вежі; його широкі, биті вулиці розпливають ся туманом а разом з ними тисячі несупокійних людей, що то їм видає ся, начеб вони побивали ся за хліб насушний, а місто того гонять за злим, труючим душу золотом, гарними дівчатами, вином, розстроюючим нерви, тайними втіхами похотями.

Єсьм далеко, у иньшому краю, у моїй вітчині, в краю розлогих, текучих молоком і медом степів та страшної нужди. Сиджу перед похилою, низенькою хатиною, де є гостем голод кождого переднівку, бо богато у сій хатині ротів, а дуже скупо хліба. Де в гості приходить одна тільки неволя, холод і голод. Де житє є одною важкою борбою, одною тихою, але щоденною мольбою до Царя неба і землі: „Хліб наш насушний дай нам днесь!"

І з дивним почутєм розломлюю кусник хліба, що мені його там подали; — чорний, твердий, з остяками, [illegible] крихітка [illegible] його часами, однак ся крихітка [illegible] виставати [illegible] многих, [illegible] добутє оплачене [illegible] трудам[illegible], позаяк у нім містить ся частина жита і житєвої сили мужика, на якого ріли він виріс. І я розломлюю сей хліб урочисто з тихою набожностю. А він говорить тиху, урочисту мову, сей бідний, нужденний, чорний хліб. Він розказує про важку, безплідну працю, про ріки крівавого поту, про страшні хвилини непевної журби, що росла поруч із його колосєм. Він шепоче про важкі кроки муки у чорних скибах, про сі численні дні топчучі по висохлій, камянистій ріли, під розжареним сонцем. Він каже про зігнені спини і болючі руки, про очи залиті крівавим потом, вдивлені з острахом на сірий, заздрий порох ріллі — про сі очи, у яких дуже рідко заблимає сяйво радости, які ніколи не пили розсьміяного сьвіту золотого щастя.

Він шепоче мені про всі ті страшні небезпеки, що з кождого кутка чигали на нього, коли то він стояв ще у полі. Шепоче про осінь, про сніг, що сипав на незамерзлу ще ріллю і грозив під білою габою снігу плісню ледви прозябаючому зерну. Він шепоче про холодну, бурливу весну, коли земля лежала вже розкута, а нічні морози стинали стоплений сніг у мерехтячу крижану шибу; про спалені пупінки, що счорніли, змарніли. Він шепоче про грізні приморозки у ночи, коли то перші ніжні колоски жита висипують ся, та бліді лячно визирають з мягенької ослони — про сі ночи, у яких мороз зрадливо ховає ся в імлі, що встає з мочарів, що свої вонючі, зеленаві рамена грізно простягають аж до самісінької ріллі. Він розказує про куртовини і вперту слоту у час цьвіту, коли то потоки дощу збивають колосє до землі, а заплідняючий пил не в силі дістати цьвіту. Шепоче про холодні серпневі ночи, коли вже північні вітри лягли на спочинок, але люди по низеньких хатках все таки не мають сну, і у важкій журі перевертають ся з боку на бік, з острахом вижидаючи, що принесе їм надходячим поранок.

І скільки ще мігби розказувати сей бідний, окраєць чорного хліба, на вид якого так богато людей кривить ся, бо не знають його історії. Се є житє, про що він говорить, казань про невільників і замерклі, давно пропавші поколіня — історія про сих, яких житє є одинокою, довгою, безутішною боротьбою о кусничок хліба.

А коли вкушу отсего хліба, не жартую більше та не лютою, що він твердий і зле спечений, або що він перемішаний з саджею, або на пів з соломою і травою, лишень тямлю, що отсей кусничок чорного, часто гіркого хліба, тисяч разів більше вартає, як сей бідний, гарно випечений, пахучий, пшеничний хліб — мягосенька ніжна булка, яка про нічо не розказує, яка не має ніякої історії — бо достигла у золотім сонци, на розкішних, широких, урожайних панських ланах, бо її зібрано серед веселих сьпівів і гукань, під акомпаніямент гамірного гуркоту модерних машин, під синім, погідним шатром неба і ясним сонцем; вона не бачила ніколи мовчазних, серіозних мущин і висохлих від праці жінок, з серпами в руці, на камянистій, убогій нивці, під сірим, непривітним небом.

Веселий кутик.

Буде мати клопіт.

Підчас їзди трамваєм (стріткарою) запримітив я біля себе чоловіка, який подав кондукторови кводра. Кондуктор видав йому пятнайцять центів. Мій сусід, здавало ся, не доглянув ошибки чи ошуканьства кондуктора і вложив супокійно здачу до своєї кишені. Я нахилив ся тоді до него і сказав придушеним шепотом:

— Вибачте, добродію, але мені здає ся, що кондуктор безлично вас ошукав.

— Яким способом? — запитав сей чоловік.

— Яким? — Він же вам видав лише пятнайцять центів з вашого кводра! — пояснив я йому.

— О, се дурниця, — відповів мій сусід рівнодушно — він буде мати тепер немало клопоту, заки позбуде ся сього кводра.

Хитрий малорос.

Один селянин потребував на щосьтам порожної фляшки. Хтось нараїв йому удати ся за фляшкою до аптики. Селянин пішов там, де йому вказали і запитав присутного в аптиці субєкта, чи може дістати порожну фляшку. Субєкт відповів потверджуючо і подав мужикови кілька ріжнородних фляшок до вибору. Селянин вибирав тай вибирав, нарешті знайшов одну, що відповідала його вимогам.

— Кілько коштує отся фляшка? — запитав спровола стоячого побіч себе субєкта.

— Порожна коштує всього два сотики, — відповів чемно услужний субєкт — але як возьмете щонебудь до неї, то дістанете її за дурно.

— Чи так? — здивував ся буцім хитрий мужичок — то будьте так гречні і додайте ще мені до неї корок.

Небезпечний інструмент.

Одна жінка зайшла до лікаря, щоби оглянув її болюче горло. Лікар приніс з другої кімнати відповідний інструмент і хотів вложити його в горло своєї пацієнтки.

— А що то таке маєте ви в руках? — поспитала жінка.

— Се така річ — став пояснята доктор — яку ми називаємо орінгоскоп.

— А до чого то служить? — питала дальше заціkавлена жінка.

— Я уживаю його на те, щоби мож заглянути глубоко в горло. Не маєте поняти, як далеко можу заглянути сим інструментом.

Жінка скочила на рівні ноги і подала ся швидко до дверий.

— Де-ж ви йдете? — запитав здивований лікар.

— Я йду до склепу по нову пару панчох; в одній з тих, що їх маю тепер на собі, є діра.

Ненетішений муж.

Пан Скочек: Моя жінка покинула мене перед пяти роками і від того часу я вже її не бачив. (Починає плакати).

Пані Смочек (стараючи ся потішити його): Так, так, алеж слези не вернуть вам її.

Пан Смочек: О, та він се знає і тому власне плаче.

Не має апетиту.

(Автентичне).

Мама до шестилітної донечки: Марусю, а поколиши там трошки Петруся.

Маруся (з другої кімнати): А коли я, мамо, не маю апетиту його колисати.

Правдомовний рибалка.

— Якого рода риби ловите тут? — поспитав сидячого над рікою рибалки цікавий прохожий.

— Майже самі пструги, — відповів рибалка.

— А скільки ви вже зловили?

— Буде може десять, а може дванайцять штук.

— А скільки так, думаєте, може заважити один з найбільших пстругів?

— Та його тягару я не можу на певно означити, але коли я витягнув одного пструга з води, то ріка опала зараз на дві до трьох стіп.

Не розумів ся на своїм фаху.

— Ви, пане Фікелштайн, — мовив чоловік з архітектового бюра — хочете певно пострoїти свій новий склеп (штор) з огнетревалого матеріялу. Він буде тоді безпечний від огню...

— Безпечний від огню! Вертайте, добродію, до свого бюра і скажіть свому принципалови, щоби прислав мені тут чоловіка, який розумів ся на своїм фаху!

Від першого погляду.

— Чи ти віриш у любов з першого погляду?

— Зовсім певно. Чи думаєш, що я нині був би жонатий, якби був глянув в лице своєї жінки пораз другий?

Власне, чи куплене волосє.

— Вона має волосє своєї матери.

— Так? А звідки його дістала її мати?

В непевности.

Жінка витягає з куфра літну одежу свого мужа і находить на його сурдуті довгий русявий волос. „Сама не знаю — мовить до себе — чи тоді, коли мій муж мав на собі сей сурдут, я була бльондинкою, чи брунеткою?"

Досьвідчена.

— Моя дорога, я певно перший, котрого ти полюбила. Чи не так?

— Очевидно! (до себе): Які вони всі наївні... Кождий о те саме питає.

Знає, до кого говорить.

Він: Говориш, як ідіотка.

Вона: Та я тому так говорю, щоби ти міг мене зрозуміти.

Еманципантка.

Він: То ви є того переконаня, що женщина повинна дістаBати платню мужчини?

Вона: Як я коли небудь віддам ся, то дістану платню свого мужа, хочби навіть прийшло ся його удусити.

Праця і капітал.

— Яке є відношенє праці до капіталу?

— Зараз тобі витолкую. Уяви собі, що я пожичаю тобі капітал, отже... ну, я маю відтак велику працю, заки його відберу назад.

Заслужив собі.

Вона: О, я знаю!... Ти оженив ся не зі мною, але з моїми гріхми!

Він: Може й з твоїми гріхми... Але в такім случаю я на них давно вже собі заслужив.

Всячина.

Шкідливість куреня у молодіжи.

Звичай, що вже діти зачинають курити, ширить ся так дуже, що вже не лиш в Америці і Англії, але й в инших краях зачинають на то звертати увагу і вказувати на велику шкідливість того. Оден віденьский лікар так о тім пише: Треба лиш радувати ся з того, що не лиш шкільні власти але й приватні люди зачинають виступати з цілою енерґією против того звичаю, що вже діти й молодіж шкільна курить. Тютюн, як звісно, належить до тих уживкових артикулів, котрі містять в собі алькальоїди; дим з тлючого тютюневого листя, втягнений в груди, ділає приятно на центральні нерви подібно як алькоголь. Що до куреня тютюну треба причислити єї і, що при тім не обходить ся без бурливих проявів, се звісно. Дим з тютюну має в собі не лиш нікотину, але й инші отрої в дуже малій скількости, особливо сірководень і квас вуглевий. Діланє куреня тютюну залежить передовсім від сили куреного тютюну, а відтак і від вражливости чоловіка. Мірне куренє дорослому чоловікови звичайно не шкодить, але за сильне куренє викликує всілякі хоробливі прояви, як нервове розражденє, ослабленє зору, катари горла і жолудка, недугу серця і т. д. З тих вільних фактів виходить вже, що куренє у дітий і молодіжи в шкільнім віці є дуже небезпечне. Молодий організм є далеко вражливійший як у дорослого. Діти і молодіж від куреня стає дуже рознервована, а біль голови, брак апетиту, неспокійний сон, ослабленє духове — то звичайні наслідки куреня. Длятого треба дуже уважати на то, щоби діти й молодіж не курили папіросів або може ще й цигар.

Проти куреня молодіжью понизше 16 літ життя виступила рішучо палата льордів в Англії і вибрала окрему комісію, що має застановити ся над зарадою сему лиху. Комісія дістала до обговореня проєкт закона в тій справі. Сей закон грозить карою кождій особі понизше 16 літ, що уживає тютюну в якій небудь формі. Карі підпадає також той, хто продає або дарує тютюн дітям до 16 р. житя. Наділюванє особами в тім віці тютюну є карігідне. Поліціянти будуть могли арештувати молодих курців, котрих зверхний вигляд буде підходити до інкримінованого віку. Дотична комісія взяла ся до діла енерґічно і відбуває засіданя, щоби чим скорше перевести той закон. Члени комісії перестудіювали ріжні фахові підручники про наслідки уживаня молодіжью тютюну і алькоголів. Ціла Англія приплеснула змаганям палати льордів, але і всі инші парляменти повинні взяти примір з Англії і заборонити хлопцям і дівчатам — бо і дівчата в деяких краях беруть ся до куреня — затроювати ся нікотиною.

Збиткованє.

Осьмалітний Іванко б... уже від давна під надзором... Запримітив собі його од... член товариства для о... роки звірят, позаяк йому донесено, що Іванко в вільних від науки хвилях вибирає з гнізд молоді пташата. А позаяк Іванко взагалі нічого не вчив ся, тому тих вільних хвилин мав незвичайно богато.

І ось потаянно якось тому членови для охорони звірят зловити Іванка на горячім вчинку.

Вкрутивши хлопцеви ухо до гори пішиавкою, почав слідство.

— Вибираєш з гнізда пташата?!?

Іванка за дуже заболіло ухо, щоб міг вести спокійну диспуту, і тому ограничив ся тільк на перерazливім верєску.

— Не реви! — сказав член, штовхнувши хлопця здоровенно поміж ребра. Відповідай!

Вертлий хлопчико місто відповіди, почав уладати, що його страшно заболів бік і рипів дальше.

Щоб його втихомирити, член заїхав йому через лоб, найперше з лівого боку, а потім — правдоподібно тому, щоби помочи йому вдержати рівновагу — а правого і так почав промавляти до його серця:

— Чи ти гадаєш, художно, що пташина не має чутя, що її не болить, що се створінє меньший відчуває біль, від такого щеняти, як ти? Не реви, коли тебе навчаю! Но!...

Але хлопець сего не розумів. Доперва, як вирвав йому жменю волося з голови, надірвав друге ухо, вцідив ще раз через голову, підбив одно і друге око, обтовк обцасом ногу — хлопчина зрозумів — але що, того ніхто не дізнав ся.

Член товариства для охорони звірят однак, сповнивши свій обовязок, обтер сльозу з ока і шепнув:

— Що за темнота! Яка злоливість! Так збиткувати ся над дрібними пташками...

„Щастє" на смертній постели.

В однім з малих місцевостей в Баварії один чоловік в годину перед своєю смертю, дістав телеграфічну відомість з Гамбурга, що на тамошній льотерії виграв 10.000 марок. Щасливець лежав однак в аґонії, і не міг уже навіть розпоредити своїм виграним майном.

10.000 франків за опущене протинки.

Цікавий процес закінчив ся оноді в Парижу. Один з найславнійших лікарів в Парижу, професор Thery заскаржив купця з Петербурга, Любовича. Купцеви захоріла жінка і він, при нагоді свого побуту в Парижу пішов до сего лікаря і обговорив з ним слабість жінки. Професор дораджував як найскорше операцію. Порішено отже, що купець сейчас верне до Петербурга і відси зателеграфує по професора. І дійсно за пару днів професор дістав телеграму: „Не приїжджайте за пізно!" Одержавши сю телеграму, професор вибрав ся сейчас в дорогу, однак прибувши до Петербурга, дізнав ся, що хора померла та що вже навіть відбули ся її похорони. Купець не хотів заплатити лікареви ...чого гонорара і справа ...шла перед суд. Тут ...вало ся, що купець для ...женя такса за одно ... в телеграмі, пропустив у ній протинок; вийшло отже таке, що лікар, прочитавши телеграму, яка властиво повинна була звучати: „Не приїжджайте, за пізно!" та не вважаючи на протинок, зрозумів, що купцеви власне наспомина доро, аби він поспішив ся і „за пізно не приїхав", і купивши „усе, поспішив до хорої. Суд не узнав в тім випадку ощадности купця і засудив його на заплачене 10.000 франків лікареви, як гонорар.

Муринські звичаї.

Італійський подорожник, др. Розанті, який пробував довгі літа в серці Африки, в Конго, подає незвичайно цікаві відомости про звичаї і религійні поняття нецивілізованих ще муринських племен. І так племя Могалісів вірить, що в кождій дитині пересиджує злий дух, якого належить вигнати, заки ще ся дитина зістане принята як член племени, та заки заложить своє домове огнище. Сей злий дух, мешкаючий в животі дитини, укриває ся там під видом птаха. Коли отже хлопець прийде до такого віку, в якім після звичаю, належить його приняти до племени, виступає ціле село узброєне в добрі киї. Кождий бє тепер молодця своїм патиком по животі доти, доки живіт зовсім не спухне. Тоді протинають скіру на спухненім животі, щоби злий дух мав куди втічи. По сім хлопець ховає ся в якійсь дебрі, де лічить ся з своєї рани і наслідків побитя патиками по животі. Многоженьство є там дозволене і кождий мущина може мати тільки жінок, кілько їх лиш може собі купити. Деякі з того племени мають по 300 жінок. При тім такий численний гарем не наражує його властителя на ніякі видатки на строї для жінок, котрі найвисшою окрасою жінки є — цілковитий брак зубів. Тому то, коли дівчина скінчить 12-ий рік, вирвають її два передні зуби, аби могла подобати ся африканьским молодцям. Однак се лиш початок; найбільші красавиці можуть мати тільки, і то що другий: пусті прогалини поміж зубами уважають ся за найбільшу жіночу приману і красу.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ"

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: жітинги брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і инші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разї оголошена безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакция не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства; викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакция має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні почеру.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Книжки

які можна дістати в друкарні „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з обр.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнїр	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Наверненний грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	2.00
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Розмова Поляка з Русином	10
Псалтир	1.00
Релиґійні вірованя	20
Русько анґлійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30
Бог Надежда моя	$2.50
Хліб души	2.50
Друг Души	1.50
Друг Души (в зв. опр.)	75

Пишіть на адресу:
Swoboda,
83 Grand St., Je...